

Laia Dolç Grabiell

Anàlisi de la poesia d'Isabel Ortega

Laia Dolç Grabiell

Anàlisi de la poesia d'Isabel Ortega

“Que les paraules et siguin inspiració,
consol i gaudi”

Tinet
www.tinet.cat

Primera edició en ePUB i PDF: juny de 2013.

Aquesta publicació correspon al Treball de recerca de Batxillerat presentat per Laia Dolç Grabiell en els seus estudis a l'INS Antoni de Martí i Franquès de Tarragona, el gener de 2012.

La professora encarregada de tutoritzar l'alumna en la realització d'aquest treball fou Anna Gispert Magarolas.

Publicat a www.tinet.cat.

Diputació Tarragona

Tinet
www.tinet.cat

Distribució sota llicència "[Reconeixement – No Comercial – Sense Obra Derivada \(by-nc-nd\) 3.0 Espanya](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/)" de Creative Commons.

Índex

1. Introducció	8
2. Biografia.....	12
3. Comentari d'Enfilall.....	14
Enfilall.....	14
Enfilall.....	14
Reconeixement.....	15
Fet i amagar.....	16
Origen.....	16
Connectors.....	17
Despertar.....	18
Enigma.....	18
Erroni.....	19
Indolència estival.....	20
Epirogènesi.....	21
Funambulisme.....	22
Vida.....	22
Bones maneres.....	23
Fumigació.....	23
Cançó popular.....	25
Quan.....	25
Cuca de llum.....	26
Mirall.....	26
Silenci.....	26
De sobte.....	27
Reciclatge.....	27
Abans de sortir de casa.....	28
Agènesi.....	28
Cançó de bressol.....	29
Envellir.....	30
Baules.....	31
Antígona	31
Cassandra.....	31
Absència.....	31

Medea.....	32
Comiat.....	32
Caront.....	33
Culpa.....	33
Pasteres	33
Ofèlia.....	34
Ítaca.....	34
Paisatge urbà.....	35
Natura morta.....	35
Retorn al metro.....	35
Prunera borda.....	36
Raval.....	36
Matar la primavera.....	37
Dry Martini.....	37
Apocalipsi.....	38
Poesia.....	38
Pell de mar.....	39
A vista d'ocell.....	39
Ran de mar.....	39
Sala d'espera.....	40
M'aconsola la mar.....	40
Alba.....	41
4. Síntesi d'Enfilall.....	42
4.1. Contingut.....	42
4.2. Temàtica.....	43
4.3. Recursos retòrics i estilístics.....	44
4.4. Mètrica i rima.....	46
4.5. Simplicitat de la paraula.....	49
4.6. Encapçalament dels poemes.....	49
4.7. Al·lusions a la mitologia grecolatina.....	50
4.8. Dedicatòries.....	50
5. Comentari de Nòmada.....	52
El viatge d'Hèstia.....	52
A l'illa.....	52

Crida.....	52
Parany.....	53
Ciutat ferida.....	53
Fast food: ciutat platja d'hivern.....	54
Partida.....	54
Tendresa.....	55
La nòmada.....	55
Duana.....	55
Transeünt.....	56
Microcosmos.....	56
Clarobscur.....	57
Un nom sonor.....	57
Empadronament.....	58
Tatuic.....	59
Il·lusió.....	59
Rijksmuseum.....	60
Where is the...?.....	61
Tafaneig.....	61
Tu, la mar.....	61
Passatgers.....	62
Empremta.....	62
Fiblada.....	63
Nomadàries.....	63
Locus amoenus.....	64
Tango per a l'absència	65
En dos actes.....	66
Atzar.....	67
Com un mirall.....	67
Distància.....	67
L'exili.....	68
Fora de casa.....	68
Música al carrer.....	69
Solituds de nòmada.....	69
Cicle de l'aigua.....	70
Restes.....	70
Forasters.....	71

Trànsit.....	71
A l'illa.....	72
6. Síntesi de Nòmada.....	73
6.1. Contingut.....	73
6.2. Temàtica.....	74
6.3. Recursos retòrics i estilístics.....	76
6.4. Mètrica i rima.....	79
6.5. Referències.....	81
6.6. Situació en l'espai i el temps.....	82
7. Conclusions d'estil i evolució d'Enfilall i Nòmada.....	86
8. Bibliografia i webgrafia.....	90
Annex 1. Glossari.....	91
Enfilall.....	91
Nòmada.....	92
Annex 2. Entrevista.....	95
Annex 3. Referències.....	100
Enfilall.....	100
Nòmada.....	101
Annex 4. Enfilall.....	103
Enfilall.....	103
Baules.....	119
Paisatge urbà.....	124
Pell de mar.....	131
Annex 5. Nòmada.....	139
La fugida d'Hèstia.....	139
La nòmada.....	143
L'exili.....	159

1. INTRODUCCIÓ

Aquest treball de recerca, que pertany al Departament de Llengua i literatura catalana, està basat en l'estudi de la producció literària de l'autora tarragonina Isabel M. Ortega Rion, així com la seva biografia i les activitats relacionades amb l'àmbit de la literatura en les quals l'autora ha participat. Isabel Ortega ha publicat en el camp de la poesia principalment, tot i que també ha fet creacions literàries en altres gèneres.

Aquest treball consta d'una petita síntesi sobre la biografia de l'autora i de l'anàlisi de dos llibres que l'autora ha creat en l'àmbit poètic, els quals he escollit personalment.

Dins de la poesia d'Isabel Ortega, s'han publicat tres reculls, dos dels quals són analitzats en el treball, ja que l'extensió demanada al treball de recerca no permet fer l'aprofundiment de totes les creacions poètiques fetes per l'autora. D'aquesta manera, els eixos centrals del treball es desplacen al primer llibre redactat, *Enfilall*, de l'any 2002, i al més recent, *Nòmada*, publicat el 2009. Ambdues composicions, han estat creades per Isabel Ortega en l'última dècada, i han estat seleccionades per ser els pilars del treball, per tal d'aconseguir, així, un estudi personal i innovar amb un treball que no s'hagi fet fins al moment.

L'elecció del tema del treball de recerca ha estat bàsicament personal. En el meu cas, volia realitzar un estudi relacionat amb la literatura, més concretament en el gènere poètic, ja que, des del meu punt de vista personal i opinió, la poesia dóna molta informació i se'n pot fer una bona recerca, que pot proporcionar molts fruits. D'aquesta manera, ha estat integrat en el Departament de Llengua i literatura catalana i tutoritzat per la professora Anna Gispert, després d'haver acceptat ella la proposta del treball.

Primerament, la meva intenció era escollir un autor conegut a nivell nacional i internacional, i representant de la literatura catalana de tots els temps. No obstant això, davant els consells de la meva tutora, vaig decantar-me per elegir un autor proper de les comarques de Tarragona i actual, per aconseguir així poder accedir a una entrevista i consultar o contrastar directament amb l'autor o autora els dubtes i entrebancs possibles a l'hora de confegir el treball.

Finalment, vam optar per seleccionar a Isabel Ortega per la seva obra poètica, ja que com s'ha dit anteriorment disposa de les suficients característiques per fer-ne una anàlisi acurada i conté una extensió adequada pel que exigeix el treball.

Els poemaris comparteixen característiques d'estil i disposen de suficients poemes per poder elaborar un petit estudi dels diferents eixos temàtics, recursos estilístics i trets característics de cada recull. També cal destacar la participació en el treball de la pròpia autora, a qui se li va dur a terme una entrevista, per tal d'acabar de completar l'estudi, on es va tractar sobretot el seu punt de vista davant la literatura en general, i la poesia en particular, i

la seva obra des de la posició de qui l' ha creat i des d'una altra perspectiva.

Per a la construcció del treball he seguit una sèrie de passos, iguals a ambdós llibres, a fi d'aconseguir conclusions en particular per a cada recull i finalment una en general per designar una possible ressenya sobre l'estil d'Ortega.

He dut a terme, primerament, una profunda lectura de tot el llibre, per tal d'anar familiaritzant-me amb els poemes que el componen. A causa de l'extensió dels poemaris, he hagut de suprimir l'anàlisi d'alguns poemes concrets de cada recull; no obstant això, estan integrats als annexos, on hi ha els poemes transcrits a ordinador. Posteriorment a la lectura, he analitzat els poemes un per un, i he buidat d'aquesta manera la temàtica que tracta cada composició i els recursos que hi destaquen.

Per concloure l'anàlisi del llibre, he fet una petita síntesi de cada poema, a causa de l'extensió que es demana per a aquest tipus de treball. A més, he acabat el treball amb un apartat de conclusió final dels aspectes que he pogut trobar a cada llibre, amb l'objectiu de dur a terme una síntesi final parlant de l'estil i els recursos emprats.

Aquest procediment esmentat l'he seguit idènticament a la parella de reculls. D'aquesta manera, finalment, he tingut la possibilitat de tancar el treball mitjançant una sinopsi de l'evolució i els canvis que s'han esdevingut envers els dos llibres analitzats anteriorment. Per acabar de completar amb informació extra, he fet consultes a l'Hemeroteca de Tarragona, a fi de trobar articles adients relacionats amb la publicació dels reculls poètics d'Isabel Ortega, a més d'idear un glossari de cada llibre amb el

vocabulari que pot crear dubte a l'hora de comprendre'l i, per acabar, l'entrevista, citada anteriorment.

A més, durant el primer trimestre del curs he estat assistint a un taller d'escriptura a l'Escola de Lletres de Tarragona, per tal de millorar la capacitat de redactar i poder endinsar-me amb més facilitat a l'anàlisi dels poemes.

En conclusió, aquest treball pretén fer un estudi que no s'hagi fet anteriorment a fi de donar a conèixer la poesia d'Isabel Ortega i poder dur a terme una petita aproximació a la posició de l'autora davant la literatura.

2. BIOGRAFIA

Isabel M. Ortega Rion nasqué a la ciutat de Tarragona l'any 1955. Actualment és llicenciada en Psicologia i en Filosofia i es dedica a l'ensenyament com a professora de llengua i literatura catalanes a l'educació secundària en un centre de Cornellà, a Barcelona.

Ha publicat en el camp de la narrativa, de la poesia i de la traducció. Col·laborà en el seminari "Filosofia i gènere" de la Universitat de Barcelona, on va traduir al català alguns articles de Simone Weil aplegats sota el títol *Escrits sobre la guerra*, publicat per l'editorial Bromera l'any 1997, a més de publicar alguns articles en monogràfics de la filòsofa francesa. En el gènere narratiu, el 1994, va publicar la novel·la *Viatge d'anada*, per l'editorial Eumo . En poesia, ha publicat *Enfilall* per l'editorial Cossetània l'any 2002, *Runa plena*, a través de La Gent del Llamp el 2004, i finalment *Nòmada*, per la col·lecció La Gent del Llamp de l'editorial Cossetània, l'any 2009. L'any 2002 fou guanyadora del XXII premi Comas i Maduell de poesia, pel primer recull de poemes, *Enfilall*, amb la sort que Isabel Ortega fou premiada a la seva pròpia ciutat, fet que li va causar una gran satisfacció.

Al llarg de la seva dedicació a la literatura, ha participat en diverses activitats relacionades amb les seves publicacions. El juny de 2009 participà en el cicle *Poesia*

i copes, que es fa cada primers de mes a l'Espai Mallorca de Barcelona. Aquesta activitat consisteix a presentar una parella d'autors en diàleg poètic, entre una llarga trajectòria i una encetada als darrers anys. En aquell cas foren Teresa Costa-Gramunt i Isabel M. Ortega qui el protagonitzaren.

El maig de 2010, al Teatre el Magatzem de Tarragona, es va dur a terme una vegada més la sessió de Joc Partit, on les protagonistes d'aquella cita foren les dues escriptores tarragonines, Rosa Comes i Isabel M. Ortega Rion.

A l'estiu de 2010, guanyà una de les beques pertanyents als cursos de l'Escola d'Esriptura de l'Ateneu Barcelonès, impulsada per l'AELC, l'Associació d'Esriptors en Llengua Catalana.

Finalment, en l'últim espectacle poètic *Veus paral·leles*, on en són protagonistes quatre poetes occitans i quatre catalans, els quals reciten la seva poesia amb un acompanyament escenogràfic, Ortega hi participà, recitant la seva poesia, i com a representant de la poesia en català.

Ortega és considerada una veu jove, la qual manifesta una veu poètica definida i una obra en progrés unitària i coherent¹.

¹ Extret del llibre *Esriptores Tarragonines*

3. COMENTARI D'ENFILALL

Enfilall

***Enfilall*²**

“Enfilall” és el poema amb què s’inicia el primer recull de poemes d’Isabel Ortega, que coincideix amb el títol d’aquest. El poema gira al voltant de la metàfora de la vida i els records del passat, de manera metafòrica amb un collaret de perles.

La vida podria ser un collaret, guardat al joier, que sempre que volguéssim podria estar al nostre abast per veure tot el que hem passat i el que ens queda per passar, només amb el gest d’estirar-lo. Aquesta idea és la que predomina en les tres primeres estrofes. Quan s’agafa el collaret del joier, no té cap perla, i un ha d’anar a buscar les perles a on es creen: al fons marí. Cada persona ha de construir la seva vida, a la seva manera, tot i que mai podrà tenir-ho tot a l’abast quan ell vulgui: “d’ostres que potser fermen el ventre estèril”.

El poema es basa en una metàfora de la vida com a collaret, ja que tots dos s’han d’anar construint amb paciència i sense presses. Hi trobem comparacions “com

² Mireu el glossari.

un bus inexpert”, metonímia la idea del tot – “joier”- “collaret” i la part, “l’ostra” que l’ha de completar.

La idea que transmet el poema ens vol comunicar que no tenim la vida a les nostres mans, que l’hem d’anar cercant i creant nosaltres mateixos. Només cadascú pot submergir-se a descobrir nous camins, noves idees o maneres de viure. A poc a poc anirà construint la seva vida amb tots els seus records i memòries, és a dir, el seu propi collaret de perles i finalment, enfilàrà les baules, de manera que enllaça la primera part del recull, *Enfilall*, amb la segona, *Baules*.

Reconeixement

El poema “Reconeixement” gira al voltant del tema del pas del temps, més concretament de les vivències del passat. En aquest poema es construeix una imatge: la d’algú davant d’una finestra observant el seu passat borrós:

Refrego el nas als vidres entelats

De la memòria.

A mesura que es va mirant a la finestra, es van descobrint diversos moments quotidians com ara dies d’estiu, menjant síndria i anant a la platja; tardes fosques d’hivern, escoltant el futbol de la ràdio o amb sa mare planxant, o l’espai d’una festa en acabar-se, amb tot de papers de regals al terra: “Els esmorzars d’estiu”, “al capvespre la síndria”, “la meva mare planxa”, “el futbol a la ràdio”, “Hi ha restes d’una festa de sant o aniversari”, “els papers dels regals”.

L'última imatge que el poema descriu és la d'una nena que crema la seva última joguina. Aquest fet ens simbolitza el fet de deixar d'una banda la infantesa i entrar a l'època de la maduresa. “Hi ha una nena que em mira amb ulls de vella” és la frase que tanca el poema, ocupada per una metàfora que ens mostra la fugacitat d'aquells anys passats que ja no tornaran, ja que toca arribar al punt de poder madurar i evolucionar com a persona.

El títol “Reconeixement” té una gran càrrega de significat, ja que es relaciona amb qui mira per la finestra, el qual es reconeix a ell mateix en uns temps que ja no tornaran a succeir.

Fet i amagar

Resulta una gran mostra d'un dels temes cabdals en la poesia d'Ortega, la infància i els jocs com a element per descriure-la. En aquest cas, és el típic joc de fet i amagar el que pren protagonisme, on se'ns deixa clar que pot ser una vivència clara de la poeta, ja que està escrit en primera persona. S'amaga al sofà, sota la funda, desitjant que no la trobin.

Origen

Ple d'imatges del passat, de l'ambient en què es trobava fa uns anys, més concretament, en l'ambient del camp, el rural. Així és com es presenta "Origen", on el mateix títol, amb gran càrrega de significat relacionant-lo amb el poema, ens pot introduir el sentit d'aquest. Entre els records oblidats, en destaquen les petites coses del dia a dia que fan especial l'estil de vida al camp. En són exemples d'aquest passat campestre: "L'olor de les cireres de Castella", "Els viatges amb tren, interminables", "La

font d'aigua puríssima a la plaça”, “Les velles, remagrides i colrades”, “I els vells, a la cantina”.

Es tracta d'un passat biogràfic que relata els anys de la infantesa i dels seus orígens paterns situats a Castella.

Connectors

Ens tornem a trobar amb l'inici de l'etapa de la maduresa i amb el final de la infantesa. La poeta ens parla de l'enyorança de la innocència, que queda arraconada per l'abandó de la infantesa. No es troba a faltar els moments de l'infant, ja que no va ser una primera etapa vital feliç, sinó aquell pessic d'innocència que es perd quan es creix i s'evoluciona. Consisteix a saber on i quan es va perdre aquesta innocència:

[...] la innocència oblidada
en qualsevol paratge
potser a la vora d'un somni [...]
o en el fàstic sobtat
davant l'última nina esbordellada [...]

Ella es guarda el fet que ara ja no podrà mirar el món amb ulls de nena; quan som petits ho volem fer tot, tenir-ho tot, ja que tot és fàcil, i si volem tenir el món a les nostres mans ho podem fer. Ara, però, veu que tots aquests desitjos i il·lusions s'esvaeixen. En les últimes línies ens explica el perquè d'aquest poema: ella necessita escriure per “pair” que va madurar i es va fer gran de cop, en veure que tot el que ella tenia al cap de nena innocent era una idea que mai no podria aconseguir.

Carregat d'imatges, ens representa les escenes en què ha superat la infantesa i ha entrat a la maduresa. La relació

entre el títol i el poema és que en tot el poema no hi ha signes de puntuació, és a dir, elements que connecten altres elements (les paraules), connectors.

Aquesta és una tècnica emprada a les avantguardes, més concretament en el futurisme, on la supressió de majúscules, adjectius, adverbis i signes de puntuació, n'era una característica d'estil.

Despertar

“Despertar” reflecteix l'enfrontament creat davant del malestar físic a causa dels excessos, la unió entre el dia i la nit, que resulta una amargor permanent i en la manera de viure. Contràriament, l'optimisme, ni que no sigui excessiu, destaca entre tant de dolor, a causa de la part que es nega a acceptar el real origen del patiment: “Perquè em llevo amb gust d'ametlla amarga als llavis em dic que és tabac (sóc optimista)”

La foscor de la nit, dels mals hàbits i la repercussió que aquests tenen davant la quotidianitat i el despertar és l'eix temàtic del poema: “I per la gola em puja l'esquitxada del semen dels somnis biliosos i el flux fingit del dia.”

Enigma

Tal i com indica el títol, ens trobem davant l'enigma de no saber si hem estat somniant una imatge d'un passat llunyà o simplement una imaginació creada per l'inconscient. Aquí, el tema del somni i la part no conscient del pensament és el que ocupa els versos del poema: "Els meus somnis nocturns romanen sempre al cau de foscor blana que els engendra".

Es fa una anàlisi profunda de la ment, viatjant a través de l'inconscient i exterioritzant aquelles imatges emmagatzemades a l'interior que mai no han estat expulsades en forma de somni i que neguitegen qui les té. Són imatges creades pels racons més foscos. La funció dels somnis és anunciar la mort, ser l'inici de vida i del temps de vetlla abans de la mort, retornant al tema de la mort i del pas del temps:

[...] són mort que avança
una altra mort més llarga, inabastable.
Però també anuncien, sense nom,
el temps de vetlla [...]

Posteriorment a aquest somni, hi haurà records i pensaments borrosos que fan dubtar la seva veracitat, ja que no se'n pot assegurar la participació en una realitat anterior. D'aquesta manera, esdevenen imaginacions transformades en successos reals pel subconscient: "Demà seran records difusos, d'un passat que no fou, que també fou i resta."

Erroni

Les imatges adquireixen protagonisme en aquest poema, ja que està estructurat a base de representacions de moments quotidians, i algunes d'aquestes estan en desús o en un lloc que per naturalesa no és el seu i on no poden dur a terme la seva funció principal:

D'altres són el botó perdut d'una camisa
que mai ningú no es posa. [...]
Un senyal de trànsit en una carretera

on no passen vehicles.
Les restes d'un naufragi, la pedra assedegada
la copa del verí a la mà equivocada.

El poema està escrit en primera persona i d'aquí deduím que pot estar escrit des d'una experiència personal, o de cara que cadascú s'hi senti identificat a la seva manera, ja que hom necessita trobar el seu lloc i ha de passar per etapes on no se sent integrat per arribar a conquerir-lo. Tot i això no es deixa de banda un toc de positivisme en els versos del poema: "em sento com les arrels d'un roure:/ de les tempestes xuclo el nodriment amable." Així com tot el conjunt és negatiu, aquest vers treu el racó amable i simpàtic, de les "tempestes", que es consideren un element negatiu.

Indolència estival

"La tarda, indecorosa, aclivella la terra". Així s'inicia el poema, amb la descripció de la situació produïda en una tarda calorosa d'estiu:

[...] fa gust d'argila eixuta.
l'aire s'ha aturat [...]
Tot és quietud, tot és la lentitud [...]

El sol enlluerna pertot i no es troba cap racó amb ombra, manca l'aire i s'allarga la respiració de les plantes, hi ha absència de moviment i tot va a un ritme pausat i lent. Escrit una vegada més en primera persona, fa apoderar-se del "jo poètic" com a protagonista del poema. Aquest protagonista, per tal de gaudir d'aquest moment de pau i

tranquil·litat, inicia una cadena de sons d'animals que es troben en aquell indret, amb el fi de trencar aquesta serenitat, tot i que no hi ha ningú que interrompi aquests sons, i es fa en un moment de pau tant interior, com exterior: "Soroll sense fissures".

El títol, "Indolència estival", és perquè aquest estiu no afecta el poeta. S'entén "indolència" com la capacitat per no sentir afectació per algun motiu. En aquest cas, és el protagonista del poema qui no se sent afectat pels successos de l'estiu.

Epirogènesi

Epirogènesi és el moviment tectònic d'elevació i d'enfonsament de l'escorça terrestre que no origina noves estructures en les roques. El poema representa la manca d'amor al món a través de la terra i el fenomen indicat en el títol. S'aprecia també el desig que el sentiment d'amor plani sobre la terra, tan fort, que fins i tot està present en el somni.

Podem establir una divisió en dues parts del poema: A la primera part es descriuen les sensacions que provoca l'amor a través de l'epirogènesi, utilitzant la terra i l'home com a punts de referència. És a dir, es crea una metàfora entre l'home i la terra per donar a entendre tot allò que sentim amb l'amor. L'amor és el centre de la terra i en "sent el sacseig", tot s'ensorra i les clivelles floreixen, s'ha enamorat. Posteriorment a aquest amor, el desenamorament i el desencís, que va acompanyats amb accions desagradables i negatives.

La segona part desenvolupa el trencament d'aquesta idea, com si tot fos un somni, un desig. Tot segueix igual, res no ha canviat, només sent un buit, la falta d'alguna cosa

al món, la falta d'amor, amiatat, apreci entre uns als altres, que sembla que s'està perdent cada cop més.

Funambulisme

En aquest poema, com en d'altres, hi trobem la contradicció entre el desig de llibertat –el somni- i la realitat: “També és difícil caminar / camps a través / sense cap guia”, “El desig de ser lliure i l’esperança / degotegen rere les meves passes.”

El personatge del poema escull la llibertat com un funambulista sobre la corda, però li resulta tan difícil que cada cop va perdent l’esperança de poder continuar:

M’instal·lo en la fràgil
provisionalitat
del somni i arrossego,
a manca de contractes
permanents
amb una vida blana
i ordenada,
el bagatge feixuc de la memòria [...]

El recurs del doble poema, característic d'Ortega, està present en l'estructura externa del poema.

Vida

Utilitza la segona persona, canvia el sentit del poema, que està centrat únicament a qui el llegeix, que és qui se'n pot sentir protagonista, ja que té una sensació de proximitat amb el lector. Dirigít a algú, no s'especifica qui, que sent un dolor intens i desagradable, causat potser pel neguit, impaciència, les reflexions sobre el temps, la por, tristesa

o la desil·lusió que ha estat provocant la previsió de les males passades que juga la vida. Però tot i això, aquests dolors són causes físiques (més prosaiques), més “vulgars”, com l’excés de tabac i alcohol i la falta de son, que provoquen un malestar general, físicament i psicològica. Finalment, es descobreix la causa de tot el desordre: “De pernoctar als extrems de la matèria viva, / enverinat de fàstic”. És a dir, posar en perill la salut, viure als límits de la persona, sense pensar en les conseqüències negatives i provocant aquest podriment de l’interior en tots els àmbits. El títol “vida” conté una petita dosi d’ironia, ja que el que està especificat en el poema, no és precisament el que se’n podria dir aconsellable ni beneficiós per a qui ho visqui.

Bones maneres

El tema del pas del temps és tractat en aquest poema amb un fet quotidià com és estirar un xiclet de la boca, acció comuna entre els infants. “Bones maneres” és un poema de cinc versos sense rima i amb versos de diferent nombre de síl·labes. El títol fa referència a l’acció de tocar el xiclet amb les mans, ja que no està considerada una acció educada. Vol estirar el temps (o tornar endarrere, avançar-lo, fer que passi més lent o més de pressa), com si fos una joguina, una cosa que es pot tenir a les mans, però no ho és i en aquest cas se n’adona quan els adults li diuen que no és correcte jugar amb el xiclet entre les mans. El xiclet és una metàfora del temps.

Fumigació

“Fumigació” és una mostra d’una actitud rebel contra allò establert pel sistema, que provoca viure seguint les normes establertes, duent a terme allò imposat en lloc de

gaudir de la llibertat. Hi ha una metàfora permanent al llarg del poema relacionada amb l'ordinador, el qual pot guardar, esborrar o llençar a la paperera documents, de la mateixa manera que podem fer-ho amb els records o els fets de la nostra vida: “Escanejo els instants del gaudis fugissers / com una memòria de reserva / la monotonia alambinada”.

Amb un personatge femení com a protagonista del poema, en una primera part podem comprendre la vida que ha portat, seguint allò establert per la societat com és l'exemple de treballar, formar una família, anar a la universitat o fer la comunió. Tota aquesta successió de fets que ha anat duent a terme l'han portat a engendrar un sentiment de rebel·lia que farà actuar el personatge d'una manera descontrolada com a símbol de *passotisme* davant les preocupacions, una actitud de provocació: “un glop de ginebra que / fogueja les factures impagades”, “em faig un porro / amb un títol universitari”, “esnifo la foto rànica / de la primera comunió”, “em xutaré / amb la llibreta de la caixa”. Al vers “que bé que no és una grua / el meu fum” hi ha una referència a Salvat-Papasseit (“quina grua el meu estel / quin estel la meva grua”)

Finalment apareix la reminiscència d'aquells records que fan mal i que per això s'exterioritzen com a migranya o neurosi. Els records que tenen a veure amb “potser *padre yo me acuso*”, el catolicisme castellà obligat d'èpoques passades, els “avortaments il·lícits”, prohibits durant molt de temps i finalment “el cigarret encès” té a veure amb la repressió franquista; la policia, que per fer parlar les noies que detenien, els solien cremar els pits amb les puntes de cigarrets. Per acabar, qui rescata d'aquests records la protagonista és el record d'un amor alemany “*der Wahnsinn ,welch schönes Wort*” (traduït com “La

bogeria, quina paraula tan bonica”). Però tot va a parar al no-res, és a dir, “a la paperera de l’ordinador”.

Cançó popular

El títol “Cançó popular” respon al desig de tractar de canviar la lletra, però mantenir el ritme de la cançó “Què li donarem a la pastoreta”. El poema en si conté les característiques per poder ser cantat. La temàtica, però, trenca amb la innocència de la cançó popular per tal de tractar la fragilitat de la vida, on , al mig del cosmos, no som res:

Quan descobriràs que no ets més que femta
o una encofinada del vell univers?
Quan t’adonaràs que no posseeixes
més que la ventura d’un president incert?

La paraula “contingent” en l’àmbit filosòfic, és l’oposició a “necessari”, per tant, si ha esdevingut la nostra existència, ha estat per atzar: “No ets altra cosa que un fet contingent, / el plat d’almoïna d’un indigent.”

Quan

Tracta sobre la mort i la seva arribada. El poema està adreçat als que hi siguin quan hagi arribat aquest moment. A aquests, els demana que no estiguin en silenci i amb tristor com sempre es fa, que no facin el que sovint es fa en aquests casos. Ella demana, si se’n recorden, que li expliquin un conte a cau d’orella, un conte de fades; en definitiva, posar fi a la vida amb la companyia dels éssers estimats, d’una manera dolça i agradable. El títol al·ludeix al futur, i s’hi fa referència al vers “quan la mort

se m'acosti". A partir d'aquest vers es construeix tot el poema.

Cuca de llum

Fent ús del comportament biològic de la cuca de llum, la qual devora el mascle, s'estableix aquí un paral·lelisme amb el domini sobre un membre de la parella vers l'altre, en aquest cas, la part femenina, la qual a través del seu amor consumeix el mascle. "Assaboreixes / l'abraçada d'amor / amb què devores / amb lentitud el mascle."

El regust d'assaborir el plaer, "En el darrer mossec / encara hi trobes / el gust del gaudi / que li has ofert."

Mirall

El poema, tal i com indica el títol, és una descripció poètica del que resulta ser un mirall i les sensacions que provoca, més enllà del reflex del qui es mira. A través del mirall, un veu el pas del temps, pot veure l'evolució que el poeta mateix va fent, davant del vidre, "al rostre de vidre", pot mirar-se i descobrir tot el que amaga el cos, i tot el que emmagatzema l'interior.

Silenci

Les paraules es moren i emprant la negació i doble negació habitual d'Ortega, es van citant els moments del dia, elements de la natura o emocions que sentim les persones en moments determinats, «pessic de l'enyor / gargot de l'onada», que a causa de l'absència de paraules, no es poden expressar i exterioritzar. Les dues últimes estrofes (el poema en té quatre) creen una imatge en què el protagonista està caminant per un lloc amb morts, amb gust de terra perquè ha enterrat aquells morts. Aquesta imatge és una metàfora que fa referència al títol, ja que

estan les paraules sota terra, sense senyals de vida, al “cementiri de les paraules mortes”.

De sobte

Descriu el moment en què una serp ataca la seva presa: el rèptil, pausadament i silenciosa, s'acosta a la presa i l'atrapa. Aquesta, capturada i derrotada, recorre l'interior del caçador; la por de la presa ajuda la serp a digerir-la millor dins del seu estómac afamat. El títol es relaciona amb el poema en què tot el que s'ha descrit aquí passa en un instant, de sobte, quan la presa menys s'ho espera. Més enllà del que descriu, el poema fa referència a la mort inesperada.

Reciclatge

El poema “reciclatge” s'inicia amb una llarga enumeració d'elements que formen part de les coses que es poden trobar en un contenidor, de brossa, dels elements que es llancen a les escombraries, i d'aquí en surt el títol. Aquesta enumeració d'elements del camp del reciclatge ocupa tres estrofes del poema i cita elements com ampolles de plàstic, trossos de pàgines del diari, restes d'ossos, etc. Tots aquests element són una metàfora dels pensaments. Utilitza el camp de les escombraries per tractar la ment (el tot, i el detall).

Les escombraries amb la ment i el pensament, i els elements que un es pot trobar a les escombraries amb les idees.

S'inicia el poema buscant a les escombraries de la consciència i no s'hi troba res, cap brossa, ni resta de res, és a dir, una consciència buida, sense ànima, sense pensament, una consciència gairebé morta. Finalment,

les aparences, continuant amb el tema de la consciència, prenen protagonisme. “La bona consciència” és aquella que riu, que sempre està impecable, que dóna la impressió de ser perfecta, però aparenta una cosa que no és, ja que darrere d’aquesta consciència ben vista, ens trobem una altra consciència amb problemes de tota mena, malsons, disgustos i preocupacions. Aquesta última estrofa tracta de les aparences, i el voler aparentar el que no s’és.

Abans de sortir de casa

Representa una metàfora de qui aparenta una cosa que no és o dels que es consideren allò que no són i que mai no ho seran. El fet de treure escarabats, papallones i una trompa d’elefant pels diferents orificis de la cara, tema del qual se’n parla a les tres primeres estrofes, simbolitza ser algú amb defectes i virtuts, i tenir coses que no agraden a un mateix. Fa referència a aquells aspectes que no estan acceptats socialment s’amaguen de l’exterior.

La quarta estrofa ens diu la manera com un s’enfronta a un mateix, no s’accepta el que es té, no agrada a un mateix, i es fa el possible per tapar-ho. L’última estrofa és la conclusió final del poema, on el protagonista es mira al mirall i veu algú que li agradaria ser, i en qui es reconeix i vol ser, però que mai no podrà aconseguir ser ni semblar-s’hi. El títol es relaciona amb el poema en què aquesta mena de transformació es du a terme abans de trobar-se amb l’exterior, abans de sortir de casa.

Agènesi

El poema “Agènesi” estableix una comparació entre diferents tipus de mort. La mort que ens volen fer creure sovint quan som infants o la que volem creure que és, és a

dir, una mort que ni que sembli negra i dolenta, és bona (utilitza el contrast entre bruixa i fada per dir-ho). La mort que l'autora descriu no és aquella mort que ho elimina tot, és aquella que té màgia i no és tan dolenta com sembla, aquella que ja està escrita. En canvi, la mort que ella vol escriure, és el contrari de la que escriu. Aquesta mort té mal aspecte, un aspecte deformat i desagradable, que està sempre present en nosaltres tot i els plors i els laments que ens surten quan se'ns acosta. Aquesta mort no té ni nom ni aparença.

Agènesi és l'aturada en el desenvolupament embrionari. Si anem més enllà d'aquest fet, el podem relacionar amb el poema ja que l'aspecte d'un embrió en ple desenvolupament pot ser l'aparença de la mort que es descriu en el poema.

Cançó de bressol

El títol del poema té a veure amb una personificació de la mort, una vella que fila, canta i besa. Reflecteix la idea de bressolar un cadàver. Hi està present el joc amb les paraules, per exemple, el bes de la mort és “de molsa”. La segona estrofa presenta l'actitud del personatge que veu apropar-se la mort: riu, però sap que la mort li està preparant la rigidesa del cos. A la tercera, és aquest mateix personatge qui accepta la mort perquè la mateixa vida la comporta. De la vida, ens queden fragments i dels fragments de la vida sorgeix la mort. A la darrera estrofa es produeix la fusió entre alguns dels elements que han apareguts anteriorment en el poema, com el bes de molsa, el cant, o la por.

Envellir

Hi ha un tòpic que diu que quan envellim, ens encongim, que retrocedim. Aquest poema, tal i com indica el títol, tracta sobre l'envelliment. Ens parla d'algú a qui tot li sembla gran, tot és més gran del que era, i tot és difícil d'abastar (per aconseguir aquesta sensació l'autora utilitza metàfores i exageracions):

L'armari se'm fa gran,
el plat, la taula.
Al diari, tants mots...!

El corredor de casa és un carrer llarguíssim,
les parets són façanes [...]
Em perdo en el llit vast.

L'última estrofa del poema tracta aquest tòpic sobre envellir, fent referència potser als *Fruits saborosos*, de Josep Carner, on en un dels poemes, "Les llimones casolanes", tracta la vellesa i la maduresa. Envellir és considerat com el fet de descobrir que el món és massa ampli, massa ampli per ser abastat, ja que quan s'és jove, ens veiem a nosaltres mateixos capaços d'arribar a tot arreu, i a fer tot el que ens proposem.

Baules³

Antígona

Antígona és una tragèdia de Sòfocles, en què els dos germans moren, matant-se entre ells. Un dels dos germans, Polinices, és considerat enemic per haver atacat la ciutat de Tebes i es prohibeix el seu enterrament, en canvi, Etèocles, l'altre germà, és enterrat amb honors. Antígona enterra honoríficament el seu germà Polinices i mor castigada pels seus actes. Aquest és un poema de tres quartets, seguits d'un tercet i l'última estrofa, formada per únicament un vers. No hi ha rima entre ells.

Cassandra

El mite de Cassandra ens explica que aquesta, en rebutjar l'amor d'Apol·lo, el déu va fer caure sobre ella la maledicció que mai no creurien el que ella afirmés vers el futur. Anuncià repetidament la caiguda de Troia però ningú no la va creure mai. Aquest poema parla d'aquest mite i del fet que per molt que la jove deia el que sabia i ho deia de veritat, ningú no la creia ni l'escoltava. El poema descriu el mite en poques paraules, i en només tres versos.

Absència

“Absència” fa referència al mite bíblic d'Abraham, a qui Déu va demanar que matés el seu fill Isaac com a prova de devoció. En la història bíblica, quan Abraham és a punt de degollar el seu fill, un àngel enviat per Déu li agafa la mà per impedir que ho faci (ja que ja havia demostrat que posava Déu per davant del seu fill); en

³ Mireu el glossari

comptes d'això, li assenyala un anyell perquè el sacrificui. El poema planteja què hauria passat si Déu s'hagués adormit en el relat i no hagués pogut aturar la mà d'Abraham, la història hauria canviat per un home, el qual ha sentit la veu de Déu i mata el seu fill sense rebre cap resposta per part del cel, un assassí.

Medea

En la mitologia grega, Medea era la filla d'[Eetes](#), rei de la [Còlquida](#) i de la nimfa [Idia](#). Alguns consideren que va aprendre els principis de la bruixeria de la seva mare, junt amb la seva tia, la maga [Circe](#). Així, Medea és l'arquetip de bruixa. El poema parla sobre la història d'aquest personatge, que va matar els seus fills per venjar-se del seu marit. A causa d'això, va ser exiliada. Aquesta dona no era estimada per la població, i va ser rebutjada per tothom, i aquest, és el tema de què tracta el poema.

Comiat

“Comiat” té a veure també amb un altre mite bíblic: el de Lot i la seva dona (Edith). Déu, fart de la depravació que hi havia a les ciutats de Sodoma i Gomorra, decideix destruir-les i no deixar ningú viu. Però uns àngels avisen Lot que s'emporti la seva família per evitar la mort; la condició era no mirar enrere. La dona, però, no va resistir la curiositat i es va convertir en estàtua de sal. En el poema la dona decideix quedar-se amb la població que ha de morir i, per tant, mor també ella. Aquí, comiat té sentit de mort: la mirada que havia d'actuar de comiat és el fet que provoca la mort. El temps que narra el poema és molt curtet: just el fet de girar-se: la mirada dels dos primers versos és la mateixa que la de l'última estrofa.

Caront

Caront és un personatge de la mitologia grega encarregat de portar les ànimes a l'[Hades](#) amb la seva barca creuant el riu [Aqueront](#). Caront estava dia a dia amb la seva barca, i era representat com un home vell, sense avançar del riu. Ell sempre es trobava enmig del riu fent pagar als morts abans de passar a l'Hades per descansar en pau. L'últim vers parla d'Heracles, ja que va ser un dels que Caront va deixar passar sense pagar. No se'n sap el motiu, però a causa d'aquest fet Caront va ser empresonat un any.

Culpa

El poema tracta del mite de Níobe, a la qual van matar tots els fills a causa de les burles que ella mateixa va fer a Leto. En veure els cadàvers dels seus fills, va quedar feta un mar de llàgrimes i va convertir-se en pedra. Aquesta pedra va ser transportada per un remolí a dalt de la muntanya Sípil, on es podia veure com brollaven les llàgrimes que sortien d'una font amb forma de dona. El títol del poema fa referència al sentiment de Níobe davant la mort dels seus fills, catorze concretament.

Pasteres

Les pasteres eren les barques que s'utilitzaven per anar cap a l'infern. Tots els elements que apareixen en el poema són elements del Tàrtar, el món dels morts. L'Aqueront és per on han de passar les ànimes abans d'arribar als inferns i és el límit entre la seva terra, els seus orígens, i el seu nou lloc d'estança.

Ofèlia

En l'obra *Hamlet* de William Shakespeare acaben tractant per boig el príncep Hamlet, el protagonista. Ofèlia està enamorada, i també és presa per boja. El poema és una ironia sobre la bogeria d'aquest personatge:

Deixeu-la. No està boja.
Simplement,
li agrada d'aspirar
la dolça olor del somni.

Ítaca

Ítaca és la ciutat dels déus i els herois en la mitologia grega. El poema té tres estrofes que comencen amb una anàfora “estiro el fil”, de versos tetrasil·labs i hexasil·labs, que no tenen rima entre si excepte els primers versos de cada estrofa i el segon i tercer de la segona estrofa, que és de rima assonant. En aquest poema, és com si ens volguessin posar a la pell d'un déu de l'antiga Grècia, d'una divinitat. Aquests déus tenien el domini de tot i eren lloats pels habitants de l'època, ho tenien tot a les seves mans (primera estrofa). Ells decidien el destí de cada persona i el que havia de passar. També se'ls atribuïa l'origen dels fenòmens naturals (segona estrofa), com el fet que hi hagi estrelles al cel. No hi havia res inabastable per a ells, fins i tot podien tocar i accedir a les profunditats del no-res.

Paisatge urbà

Natura morta

El poema estableix una comparació entre els elements naturals i els artificials. La primera estrofa és una imatge relacionada amb elements naturals, com és l'olor de tarongina en un pot d'una botiga naturista. Al mateix moment que es va escrivint el poema, arriben imatges relacionades amb les grans ciutats, de caire artificial, contaminants, elements típics d'una gran ciutat: cotxes, taxis, esportius i piscines. Si anem més enllà, també podem considerar les primeres estrofes com un contrast del que era abans aquell indret i el que és ara. Les dues últimes estrofes descriuen el moment en què escriu el títol del poema i com es veu l'autora en aquell instant: estupefacta i pàl·lida, i estableix la comparació d'ella amb una blancaneus, que està a l'espera de ser salvada. Espera com si algú la pogués salvar d'aquell lloc, d'aquella natura morta.

Retorn al metro

Només llegint el títol, ja ens pot suggerir una petita idea del tema que es desenvoluparà al poema. La idea de retornar a fets passats, a rutines anteriors, com és el cas del metro. Tornar-se a trobar en un lloc on feia temps que no s'hi havia anat. S'hi descriu el trajecte i se'n fa una metàfora i utilitza comparacions dins per introduir el tema del poema:

Esgarrapem la gola fosca de la terra,
com lava que s'escola,

com or negre que corre
per laberints monòtons.

La curiositat de "Retorn al metro" és l'aparició d'una tornada, que es va repetint i que dóna un visió de quotidianitat al poema, ja que la compara amb la vida i allò que es va repetint amb el pas del temps, la rutina.: "Propera parada...", diu la veu. / Potser és això la vida."

Prunera borda

Aquí la protagonista és una prunera que no dóna fruit. El poema ens parla de les diferents etapes que va passant l'arbre amb el transcurs de les quatre estacions. Ressalta per sobre de les altres la tardor, ja que és una estació que s'apodera de colors rogenes i granatosos amb la caiguda de les fulles. A causa de no donar fruit, l'arbre pot ser tallat del seu espai i està a l'espera del bon temps, de l'estiu, i amb ell, de les alegries.

Raval

Ens trobem davant d'un dels barris integrants de la ciutat de Barcelona. En aquest cas se'n fa una descripció jugant amb la misèria, la pobresa, la deixadesa i la foscor dels espais:

A voltes bec el silenci inclement
de carrers sinuosos on els fils de la llum
projecten les siluetes d'ocells de vida esquerra.

La nit embetunada de prostitutes velles
o la magror botida d'una verge
es marceixen a recer d'un fanal.

S'hi entreveu la deixadesa i l'ensopiment davant el viure, dins d'un "jo" poètic cansat: "S'arrossega la vida, a contracor, / ran de les voravies, a l'abric / de desferres que mormolen".

Matar la primavera

Tal i com indica el dur títol, el poema següent fa referència a l'acció criminal de matar i la violència, la por:

Si jo ara, amb un revòlver,
disparés un tret a l'aire,
els plàtans s'espolsarien
els moixons.

Hi hauria un voloteig
inquietant i sinistre: [...]

Després, un silenci pesant
enviaria els carrers.
I tot s'aturaria.

Aleshores,
els rebels del pas del temps
podríem commemorar
la fi d'un renaixement que ens martelleja el record
persistent

La representació d'un pronunciament o cop d'estat de manera metafòrica és qui pren protagonisme en el poema. Es refereix a un col·lectiu (nosaltres) que n'ha sortit victoriós.

Dry Martini

El poema és una metàfora plena de picardia:

Bec un glop de gin tònic
i et mossego el somriure
que esgarra la nit
i en deixa esquerdes blanques.

Apocalipsi

L'*Apocalipsi* és el llibre del Nou Testament que parla sobre la fi del món, per tant, establint un paral·lelisme entre el sentit del mot i llegint el poema, veurem que tracta de la fi del món, afegint-hi la creació d'un de nou alhora. Es descriu aquest nou món a través de diverses metàfores: "i encendrem tots els llums de totes les ciutats / perquè la vida continuï. [...] Soterrarem cadàvers i a cada cosa / hi donarem un nom nou." És a dir, un nou indret que comença de zero, ple de vida i esperança. Per acabar, hi constatem un contrast entre vida i mort, ens serveix de conclusió i tancament del poema: "Direm vida a la mort / i ja no tindrem por". Aquí es mostra clarament el positivisme i l'empenta de millorar, de crear i d'avançar, de superar les pors i els entrebancs.

Poesia

S'hi tracta la poesia com a tema del poema, que tot i ser un terme ampli que es pot enfocar des de diverses perspectives, amb cinc versos es fa un descripció poètica del mateix concepte. Una poesia que dóna màgia a la vida, que sense aquesta no tindria paraules, una poesia que capta l'instant, les idees i els pensaments per evitar que caiguin en l'oblit:

La vida, a la ciutat,
però
una vida muda.
Les paraules del somni,
mar enllà.

Pell de mar

A vista d'ocell

"A vista d'ocell" ens dóna una percepció original i diferent del que coneixem com el planeta Terra, vist des d'una perspectiva a la qual no estem acostumats, la dels ocells, des d'on s'aprecien tots els racons i els diversos llocs que hi podem trobar:

La pell de la mar plana
com una pela blava de taronja
té alguna piga blanca.

Ran de mar

Aquí, l'ambient de poble humil de la vora del mar és qui agafa el paper principal del poema, del qual fa una descripció. S'hi introdueix l'espai: un petit poblet tradicional arran de la costa, al marge dels avenços moderns i la contaminació, que amb el pas del temps ha acabat transformant-se en un indret amb noves infraestructures i alts edificis, tot i que l'essència original del poble continua present. Per elecció, el "jo poètic",

escull la tradició i els costums anteriors a la modernització: "I jo [...] em quedo amb el vespre d'una tardor plorosa / i amb el so de campanes que acompanya silent [...] Em quedo amb l'argila de les velles façanes".

Finalment, per aportació de la pròpia autora, es dedueix que el lloc sobre el qual es parla al poema és la ciutat de Tarragona, on passà Isabel Ortega la infantesa i la major part de la seva vida.

Sala d'espera

A "Sala d'espera", s'utilitza el recurs d'anar augmentant la intensitat de l'acció a partir del transcurs del poema. Així s'inicia amb imatges relaxades i tranquil·les i van creixent en una gradació, fins que el clímax es troba amb sorolls desagradables: "Xerriquen veus / d'ànima absent". El poema tracta un somni, un moment en què es troba en un estat de somnolència i de pau, i el xoc que suposa el trencament d'aquest pensament que es va tornant esgarrifós. La partida de l'avió ("Tens l'avió / a punt per 'nar-te'n"), és l'element quotidià que fa d'intercessor i talla la imaginació pròpia per tornar amb el contacte amb la realitat.

M'aconsola la mar

La captació del moviment del mar és aquí la protagonista. El poema descriu detalladament aquest mar que s'endinsa més enllà de l'hortizó, "la mar que engorja el cel rogenic," que xoca contra els accidents rocallosos, mentre va repetint un anar i venir a la costa. "i esdevé nit per retornar / més blanca que l'albada."

Alba

Personificant elements celestes com és el sol i els núvols, o elements terrestres com el mar, "Alba" fa un resseguiment de diversos estats del mar: brillant i resplendent durant el dia, "la mar és més clara / que el cel d'acer i plom"; la mar calmada i tranquil·la, "el sol [...] apaivaga la fúria / de l'aigua [...]", "I ja s'adorm la mar"; i la mar quieta i aturada després d'una tempesta, "I ja s'adorm la mar, / que respira indolent, / que gairebé ni es mou".

4. SÍNTESEI D'ENFILALL

4.1. Contingut

En el recull de poemes *Enfilall*, després d'haver fet una anàlisi del conjunt de poemes que el formen, en podem treure unes conclusions sobre l'estil que ha utilitzat Isabel Ortega a l'hora d'escriure'l.

El llibre es divideix en quatre blocs, el títol dels quals mantenen relació amb els poemes que l'integren. El primer, *Enfilall*, abraça poemes de temàtica variada, i s'agrupen amb el nom del títol del mateix llibre i coincidint amb el títol del primer poema del bloc.

El segon, *Baules*, està integrat per poemes referents a la mitologia grecoromana i personatges religiosos i literaris, i se'n fa una al·lusió relacionant-los amb diversos temes lligats amb la seva història o mite.

Paisatge urbà és el nom que ocupa el tercer bloc, on és el torn de poemes sobre l'actualitat i elements que en formen part.

Per acabar, *Ran de mar* és l'últim apartat del recull, i tracta paisatges marítims, pobles propers al mar i tradicions marineres, alhora que ens mostra el seu punt de vista en diferents àmbits com el passat o el cicle de les ones.

4.2. Temàtica

Durant el transcurs del llibre s'observen una sèrie de temes sobre els quals giren els poemes. Un d'ells, que es va repetint en diversos poemes, és el **passat**, un passat basat en el record, en la memòria i les experiències viscudes, a les quals se'ls fa una al·lusió, a més de transmetre-les basant-se en uns moments que ja no tornaran, anteriors, que no es repetiran. La infantesa juga un paper important en el pretèrit, a causa de l'aparició dels jocs infantils o el fet d'empetitir com a tema de reflexió.

La **quotidianitat** de les coses, el dia a dia i els elements que el componen i els fets habituals d'un dia corrent que forma part de la rutina són presents en "Retorn al metro", on es fa una reproducció de l'escena real mitjançant el joc poètic a més dels recursos retòrics.

La **mort**, un dels temes cabdals a *Enfilall*, està tractada des de diferents aspectes que envolten el fet d'acabar amb la vida. El temps de vetlla, el que vindrà, la mort acompanyada dels més propers, com la família i amics o la mort alegre, a través d'escoltar un conte o simplement escoltar la lectura en són un exemple. Es considera l'òbit quelcom negatiu, tot i que amb una pinzellada de positivisme de l'autora es pot arribar a suavitzar aquesta imatge dura i esquerpa per una de més agradable.

El tema del **subconscient** i dels somnis destaca per la imaginació a l'hora de crear imatges metafòriques. Si anem més enllà, podem trobar en aquest àmbit influències clares del poeta J.V. Foix, amb el vers "És quan dormo que hi veig clar".

Finalment, un dels temes que també té ressò en el poemari és el **xoc amb l'entorn**, amb el que envolta, amb l'exterior. El fet de no encaixar-hi i sentir-se fora de lloc, estrany i solitari en companyia, tot combinant-ho amb les falses aparences i no mostrar la veritable personalitat, per conseqüència dels prejudicis que atapeeixen la societat actual.

4.3. Recursos retòrics i estilístics

Durant el transcurs del poemari, com és habitual, s'utilitzen una sèrie de recursos, que donen el resultat d'una poesia més rica, d'on se'n poden treure una sèrie de conclusions referides a l'estil i a les figures retòriques.

Quant a les figures retòriques, podem trobar un gran nombre de metàfores, “Esgarrapem la gola fosca de la terra”, “Escanejo els instants del gaudis fugissers”, que es troben al llarg del recull, i fins i tot ocupen poemes sencers: “La vida, a la ciutat, però una vida muda. Les paraules del somni, mar enllà.”, “Mirada que sotja esquinçalls del temps al rostre de vidre.”

Les repeticions, emprades sobretot anàfores, també ocupen un paper important dins del grup de figures retòriques utilitzades a *Enfilall*: “ “Propera parada...” diu la veu./“Propera parada...”, diu la veu, potser és això la vida”, “Estiro el fil:es desenrotlla/ Estiro el fil:dibuixo estels/ Estiro el fil:al capdavall”, “A voltes bec el silenci inclement/A voltes bec l'espai de l'abandó/ malgrat l'hivern, el fred/malgrat la pluja inhòspita”.

Així com les antítesis i els contrastos en una mateixa estrofa, com la foscor i la claror, “la foscor a corre-cuita

passa i simulacres de llum esquitxen els reflexos”; la música i el silenci, “Omplirem de música el silenci”, “Per tal d’assaborir aquest silenci espès, m’invento la cridòria”; la prostituta i la verge, “nit embetunada de prostitutes velles o la magror botida d’una verge”; amunt i avall; blanc i negre, en el cas dels contrastos. “Estridor calmosa” i “verí dolç” podríem relacionar amb la percepció i assimilació dels sentits, la sinestèsia.

Les interrogacions retòriques també van sortint al llarg dels poemes, utilitzades sobretot per fer preguntes a un mateix, preguntes interiors de caràcter més aviat existencial i filosòfic: “Quina il·lusió m’aguaita després del desencís?/Quan descobriràs que no ets més que femta o una escopinada del vell univers?/quan temps fa que no besen?”

La descripció d’imatges, que es poden imaginar perfectament a l’instant que es llegeixen, també tenen importància, ja que únicament amb la paraula, es crea un efecte visual molt aconseguit: “A voltes bec el silenci inclement de carrers sinuosos on els fils de la llum projecten les siluetes d’ocells de vida esquerra”, “Posarem marcapassos al sol, sondes a les estrelles, i un gota a gota als núvols.”

Per acabar, cal destacar l’ús de la negació reiteradament, per tal de donar a conèixer la idea i el que es vol exterioritzar mitjançant allò contrari al concepte: “La mort que escric no és la mort que m’espanta/ és una vella bruixa esdentegada esdevinguda fada per la màgia”, “no el dolor o la ira sinó els paisatges bruns”, “res no entén de mars ni del temps que passa de puntetes”

4.4. Mètrica i rima

A grans trets, podem afirmar que en el conjunt del recull no se segueix un esquema mètric específic per a cada poema, és més, cada poema és un món, el qual agafa un nombre de versos determinats i polimètrics, que es van combinant aleatòriament en funció del significat. El mateix es pot dir de la rima, que és quasi inexistent.

Com a curiositat davant d'aquesta idea tan rotunda de la manca de ritme i rima entre versos, apareix el poema "Caront", que per contradir aquest concepte, és l'únic poema d'*Enfilall* que segueix una estructura, tan rítmica, com mètrica:

Aquell indret, 4-
escull d'un cel, 4a
destí fidel 4a
envers la mort, 4b
no és el seu port: 4b
no el pot atènyer 4-
el vell barquer.4c
Cansat de fer 4c
l'etern camí, 4d
cerca la fi. 4d
Perduts els remes, 4-
d'òbol mancat, 4e
resta aturat 4e
enmig del riu. 4f
Heràcles riu."4f

Així, podem apreciar que es basa en l'esquema mètric "4-, 4a, 4a, 4b, 4b", i així successivament, tot i que la rima canvia cada cinc versos.

També se'n pot destacar l'accent prosòdic, que es troba a l'última síl·laba de cada vers, creant així, un poema de versos masculins (àtona- àtona- àtona- tònica).

Al·ludint seguidament a la forma externa dels poemes, un recurs habitual en Isabel Ortega és el doble poema. Aquest innovador gest consisteix a construir un poema que alhora en desprèn un altre amb un sentit diferent, tot i que té a veure amb el significat general del poema en si. És l'exemple del poema "Reconeixement", on deixant a una banda el sentit global del poema, es pot apreciar un segon petit poema amb versos que integren a la vegada dos poemes diferents.

Refrego el nas als vidres entelats

De la memòria

per si em trobo amb els ulls d'ahir

contemplant un ahir que un cop fou ara.

Hi ha una tarda de circ i els esmorzars d'estiu

al capvespre la síndria

regalimant promeses

pell roent a la platja

claror enllustrada

hi ha la tristor profunda dels diumenges d'hivern:

la meva mare planxa

el tedi de l'escola,

el futbol a la ràdio,

que vela el plor.

Hi ha restes d'una festa de sant o aniversari
els papers dels regals
despulles escampades
que vessen solitud.

Es fon la màgia

hi ha una nena astorada davant un foc de llenya.
La darrera joguina
s'hi cargola entre flames.
Hi ha una nena que em mira

amb ulls de vella.

A més, es poden apreciar molts salts de falla i encavallaments en diverses composicions, recursos dels quals són propis de les avantguardes.

La barca
El riu
L'argent
de sang

I l'Aqueront
la mar,
la terra que us espera

la terra que heu deixat”

Finalment podem concloure dient que en la poesia d'Isabel M. Ortega l'important és el sentit i no la forma.

4.5. Simplicitat de la paraula

N'és curiós el vocabulari emprat, ja que a mesura que es va llegint el llibre, es pot apreciar que és relativament simple, simple per tota la càrrega de significat que conté i que no s'aprecia amb una sola llegida. El fet d'endinsar-se en la poesia d'Isabel Ortega, causa que no se'n tingui prou amb una sola passada d'ulls, necessita paciència per acabar de comprendre tot allò que ens diuen les paraules, ja que amb exemples de la vida quotidiana i vocabulari estàndard, sense ser excessivament cordial, mostra un gran pes de significat entre els mots que el contenen: “ De cua d'ull observo com se me'n van les hores, silencioses i esquerpes, vers totes les respostes.”

4.6. Encapçalament dels poemes

Els títols que encapçalen els poemes són un ajut previ a la lectura del poema en si, ja que donen una idea del que ha de venir a continuació.

Ens trobem davant de títols planers, senzills i curts, com és el cas de “Mirall, demà, quan”, que únicament estan ocupats per un mot, o d'altres ocupats per un mot una mica més complex: “epirogènesi, agènesi, funambulisme”.

Majoritàriament els encapçalament són d'una paraula, tot i que també trobem sintagmes formats per més d'un mot: “Abans de sortir de casa, A fet i amagar“. Seguint una vegada més aquesta simplicitat d'Ortega, que permet fer una poesia més propera al lector.

També cal destacar, que alguns dels poemes que integren el llibre van seguits de citacions o oracions extretes d'autors com Joan Salvat Papasseit, qui també apareix a *Nòmada*, Maria Zambrano, o el mateix Sòfocles.

4.7. Al·lusions a la mitologia grecolatina

“Baules”, el segon bloc integrant d’”Enfilall”, tracta elements mitològics clàssics grecoromans, donant-los la suficient importància com per dedicar-los un apartat del recull. El que es fa, és una al·lusió al mite, que sense ser explicat, se’n recrea una part de tota la seva extensió i se’n crea un poema. Únicament es fa referència al mite i es recrea amb una dosi d’estil d’Ortega, seguint els seus recursos habituals, tan d’estructura externa com interna.

4.8. Dedicatòries

Al final del llibre, trobem un apartat que rep el nom d’”Endreces”, que agrupa els poemes que han estat dedicats per l’autora a persones properes.

ENDRECES

“Indolència estival”: als de casa i al seu respecte per la llibertat.

“Demà”: al Toni, al Quim, al Magí i a Poetes.

“Reciclatge”: als amics de la Coordinadora contra la Marginació de Cornellà.

“Antígona”: a la Laura López pel seu mestratge en el camí de la poesia.

“Retorn al metro”: als companys i companyes de l'IES-SEP Esteve Terradas, amb qui, de fa anys, comparteixo més que feina.

“Matar la primavera”: al David Castillo pels seus assenyats suggeriments. Sense ocells.

“A vista d'ocell”: a l'Alexandra.

“Febre”: al Xavier pels incendis de juliol plegats.

5. COMENTARI DE NÒMADA

El viatge d'Hèstia

A l'illa

Mitjançant enumeracions de metàfores, la poeta ens introdueix el poema “A l'illa”, que actua com a inici d'aquest viatge.

El sol, la síndria, l'aigua de la pluja,
les tardes escortades per lladrucs,
el moviment incessant dels insectes,
l'abaltiment dels dies que s'escolen[...]
la lletania d'hores uniformes,
la badallera de la llum que es cola
per la paret més fosca de la casa [...]

Crida

Utilitzant una vegada més la primera persona, en el poema es una reflexió d'allò que dóna forces per seguir endavant, el que empeny a continuar, que en aquest cas són els somnis, les il·lusions: “Són els somnis, que em criden [...]”. La vida com a joc hi és present en el vers “el deute de l'aposta que he perdut / jugant a viure.”

Parany

La força de l'amor que ho venç tot és aquí el tema principal. El fet de reconèixer l'estimat per la seva essència, pels seus gestos i pel que fa, sense veure'l directament: “I no et trauré la màscara però sé / que seràs tu”. Es tracta d'un amor que és capaç de superar obstacles per retrobar-se amb qui s'estima.

Resseguiré els carrerons inundats [...]
[...] Empaitaré les ombres fugisseres [...]

Podria estar relacionat amb el tema del poema “Ignis amoris”, tòpic del foc de l'amor. L'amor entès com la negació del poder de raó, com un foc interior, que pot amb tot.

Ciutat ferida

La protagonista n'és una ciutat, una ciutat destrossada, “ferida”, buida, “la ciutat de la cambra del silenci”, on no hi ha vida ni alegria. Recorre una vegada més a la primera persona i al “jo poètic”, i se'ns mostra la manera de ressorgir aquesta ciutat perduda: començant pels detalls i creixent poc a poc:

[...]m'hi enduré la mar
i la llum que s'inclina
sobre les ones roses[...]

Fast food: ciutat platja d'hivern

Mitjançant el paral·lelisme “Et diré”, el poder de la paraula, que ho pot tot, adquireix protagonisme. Adreçat el poema a un “tu” poètic proper, la força dels mots aconsegueix tot el que es proposa, de manera òptima, fins i tot el més metafòric d’imaginar.

Et diré la ciutat sense esquerdes
[...] Et diré la platja sota els faigs
[...]Et diré la bellesa de l’art[...]

Està disposat a fer-ho tot a través de la paraula, del parlar, que va més enllà dels sons i el significat i actua com a transmissora de força. La curiositat del poema és que acaba amb el mateix sintagma amb què comença, “Et diré”, a fi de donar una sensació de tancament externa, com un cicle que s’inicia i finalitza. El contrast entre elements naturals amb els elements relacionats amb la modernitat aconsegueix una diversitat de vocabulari en el poema: “fruita”, “platja sota els faigs”, “rierols”. Cal destacar l’ús de vocabulari relacionat amb l’actualitat i modernitat, com és “fruita de plàstic”, “suc de taronja químic”, “ciutat tetrabric”, “carrers rierols”, així com el títol, “fast food”(menjar ràpid), pertanyent a l’idioma anglès, que també són una innovació pròpia dels temps actuals.

Partida

La rebel·lió contra l’entorn, la força i l’empenta és el que queda reflectit en aquests tres versos que formen el poema:

*Riu, torrentera, creix, inunda't
contra tota tempesta.*

El xoc contra l'entorn, la ràbia que fa moure l'esperit en són els protagonistes. Havent llegit els versos, ens queda un regust d'amargor i d'ira continguda.

Tendresa

Després del desencís, arriba la feblesa, la desgana, la rendició:

Desarmada, rendida [...]
abandonada [...]
deixaré que els paisatges em travessin la gola.

Aquí, a “Tendresa”, es tracta aquest afebliment davant el desencís, què ens pot fer sortir d'aquest pou negre? Així, s'inicia el llarg viatge, posteriorment a la desil·lusió a tot el desgast que això ens provoca.

La nòmada

Duana

Podem apreciar que aquí es juga amb la descripció del concepte del títol mitjançant els versos del poema, emprant una metàfora. En aquest cas és el mot “duana” el que du a terme el joc:

Contraban d'estacions,
a la frontera dels fulls
del calendari

Simbolitza a la vegada, el fet de no seguir un recorregut exhaustiu mes per mes.

Transeünt

Iniciat el viatge, se'ns fa una recopilació del que ha estat fins al moment l'experiència, és a dir, fora del lloc d'origen, lluny de tota companyia, amb la solitud a prop. D'aquesta manera, el recorregut és per "ciutats sense nom propi", desconegudes, sense cap interès ni lligam sentimental. La preferència de viatjar per diversos llocs en lloc de residir en un indret, on hem nascut o viscut durant un temps i on no s'hi encaixa, és clara, ja que no es pot evolucionar en un lloc que no identifica aquell qui l'habita: "L'aspror del nomadisme és molt més dolça / que l'onerós bagatge d'una pàtria."

"La brúixola és un lloc on es pot viure", com a vers final del poema, simbolitza el poder estar sempre en moviment, sense aturar-se enlloc, buscant un punt on es pot estar còmodament.

Microcosmos

Representa la creació del nostre propi món, un lloc on estem a gust, el "microcosmos" que s'ha creat en funció del nostre interior, un lloc modelat per un mateix. Aquí se'n descriu un idil·li:

[...]ajaguts a terra
[...]Frego l'herba fresca del migdia

[...]com l'aire, com el sol.

[...]Una abella fluctua al voltant d'una pedra.

Un món on només hi ha allò que és necessari, en aquest cas, “el tu i el jo”: “El meu món és petit, abasta la frontera del teu cos i del meu”.

“Veig com te m'acostes amb la delicadesa dels insectes” es dirigeix a un “tu” molt proper, ens transporta al vers “Una abella fluctua al voltant d'una pedra solcada d'arrels”, deixant així, una interconnexió entre tot el poema.

Clarobscur

Per mitjà de les referències que s'observen, es dedueix que el viatge s'inicia a Atenes, on està situat el Partenó. Començant pel final de l'hivern: “neu insòlita d'abril / una neu anacrònica”. Som davant d'una Atenes grisa, freda. La incertesa davant la situació temporal on ens trobem és el tema pel qual giren els últims versos, ja que l'exili crea aquest trastorn. Finalment, els déus prenen protagonisme, posats que estem a Grècia, una ciutat amb gran tradició mitològica, déus de la qual escullen el destí dels seus súbdits, els humans: “He pogut sentir com / els déus, deposats, reien”.

Un nom sonor

Resseguint el cicle temporal i espacial que envolta el transcurs dels poemes, s'observa que l'hivern és l'espai temporal que domina el paisatge: “Fuets de sol i de pluja / enceten la pell sensible / de l'hivern.”

L'abril, aquí, mostra una pinzellada d'optimisme davant la fredor dels primers mesos de l'any. No obstant això, la

tristesa, dominant de la situació, crea un desencís en la persona que deixa aquest positivisme en la imaginació.

Deuen ser els braços ferrenys
de la primavera que
m'abraça. És l'abril, que
porta alguna nit de pluja
rere els vidres.

[...]Aquest
abril meu, una fal·làcia
patètica, recurrent,
que té forma de poema.

Empadronament

El poema “Empadronament” s’inicia amb una gran càrrega de simbolisme en concordança amb el viatge que domina el poemari. Aquí es fa una reflexió sobre el que pot arribar a ser estar fora del lloc d'origen per residir en un lloc completament diferent, sentir-se arraconat, tot i que a gust. Tanmateix, sempre falta aquell petit polsim d'enyorament al propi territori. Quant als recursos, la doble negació recurrent a la poesia d'Ortega, n'és la dominant dels versos:

mai no voldrà dir que hi tinguis una llar [...]
no és el carrer on nia,
de tant en tant l'oriol.
Ni la boca on se m'instal·la
el somriure quan passejo.[...]

La doble negació, que Isabel Ortega tant utilitza en la seva poesia, és considerada des del seu punt de vista personal com una característica de la poesia femenina, escrita per una dona.

Tatuic

El títol “Tatuic” capgirat esdevé la paraula “ciutat”, tal i com diu el primer vers, un palíndrom de “La ciutat capgirada”, representació gràfica de la qual es mostra al títol. Seguint aquest joc de girar els mots ens trobem les paraules “senàçaf” i “sedànoclab”, que realment són els termes “façanes” i “balconades”. El poema resta farcit d’imatges urbanes que descriuen un ambient metropolità des de la perspectiva dels tolls d’aigua: “La ciutat capgirada als tolls d’aigua de pluja / sembla un mirall”, entrant així a les profunditats que aquest bassal amaga: “Voldria capbussar-m’hi, abraçar / l’aigua amiga, dissoldre’m, ser la bombolla d’aire / que pobla un trajecte silenciós.” I acabant per mesclar els elements de la ciutat urbana amb elements marins, “cos d’aigua / sirena urbana”, que creen una peculiar alegria per qui s’hi està sotmetent: “ I sento aquesta felicitat pertorbada / que només tenen les persones tristes”. Començant per un simple element, com és el toll d’aigua, s’abraça totes les cavil·lacions que poden anar sorgint a partir del reflex en el bassal de tot l’exterior urbà.

Al poema ens trobem davant de dos elements constants en la poesia Ortegariana: la ciutat i el mar, referits als seus orígens, la ciutat de Tarragona i les seves platges.

Il·lusió

El poema evoca els jocs de la infantesa. Ens trobem amb la referència del típic joc de l’ocell i la gàbia, on

mitjançant el moviment d'un paper, on en una cara hi ha dibuixat un ocell, i a l'altra, una gàbia; es pot veure l'ocell dins la gàbia.

“Aixeco el vol, i tu em creus al cau”, així, en aquest vers es pot comprendre un doble sentit, un dels quals es refereix al joc òptic i l'altre, a la fugida del lloc d'origen, mentre que l'entorn es creu que encara hi continua. Utilitzant la metàfora del joc òptic i de la partida, ens surt com a resultat el poema “Il·lusió”, amb un títol significatiu per a la comprensió dels versos, ja que, a la fi, tot és una il·lusió

Rijksmuseum

El poema, carregat de referències, ens mescla el tema del pas del temps amb el de l'art, començant pel títol, “Rijksmuseum”, un museu situat a Amsterdam, dedicat a l'art, la història i l'artesanía, el qual es designa com un dels museus estatals. També ens trobem “Rembrandt”, referència d'un pintor i gravador neerlandès, considerat com un dels més grans pintors i gravadors de la història de l'art europeu i el més important de la història holandesa. La natura morta, o bodegó, és un gènere pictòric que engloba les representacions d'objectes en un espai determinat, com animals de caça, fruites, flors, estris de cuina, de taula o de la llar, etc.

La taula preparada per al pinzell barroc,
el plec artificios del tapet,
el plat com un ampit, la pela de llimona,
el vas verd de Rembrandt[...]
en veure't retornar de la mirada
aquella, al cap dels anys, quan la rutina
[...]ens posa el plat a taula,
el calendari a taula

Where is the...?

Versos que s'expressen en segona persona, dirigit a una personalitat propera. La força de l'amor adopta el paper principal, en un poema dedicat a la dependència que aquest fet crea: “Em mostres, com un guia, les ciutats / que componc [...]”. En aquest cas, ens trobem irreconeixible davant aquesta atracció: “Al mirall dels teus ulls. No m’hi reconec”

Tafaneig

El record d'un amor passat que es manté a la memòria tot i el pas del temps és l'eix temàtic del poema.

Aquí, hi està representada una vetllada tranquil·la en un cafè, que per les referències indicades al poema, es pot deduir que està situat a França.

“Jo encara duia als ulls la ceguesa de Borges ”, s'enllaça amb el vers citat del propi autor “*Ninguno de los dos engaña al otro, pero los dos mentimos.*”

L'amor a “Tafaneig” és un amor d'engany, basat en mentides que aparentment són veritats.

Tu, la mar

El tema de la mar retorna amb aquest poema, deixant clar amb el títol que va dirigit a un “tu” proper. Després de la tempesta ha tornat la tranquil·litat, la calma. En aquest marc, el protagonista, una vegada més expressant-se en primera persona, es troba en una platja, “La tempesta d'agost / m’ha dut fins a la platja / i ara sóc boca avall”, on dins d'un estiu càlid, fa memòria de les reminiscències d'aquell indret: “Record viu de la mar”.

Passatgers

Iniciant-se amb una citació de quatre versos de Thomas Hardy, el poema dona a conèixer tres casos diferents d'escriptors i referents a alguna de les seves novel·les. Primerament, fa al·lusió a l'obra de Thomas Hardy, novel·lista i poeta anglès vinculat al Naturalisme; seguidament, de Marcel Proust, que fou un important escriptor francès, autor de la *Recerca del temps perdut*, i finalment hi intervé el poeta nacional Joan Salvat-Papasseit. Així, partint de les referències dels autors, s'inicia la següent part del poema, on posant-se el "jo" poètic fa una reflexió a la pell de l'estimada que reclama l'atenció de qui estima, per no passar desapercebuda i en solitud, com passa per costum:

[...]sóc la dona amb qui et creues
a cada cantonada,
a l'entrada del metro, al tren, en un semàfor;
el pretext que et descansa la mirada.
Però posa'm un nom, no em deixis, tu, també,
present en una incògnita.

Insistir per reclamar la pròpia valoració per part de l'entorn que mai no s'ha donat a conèixer és l'eix del poema, i aquesta és la situació que es pretén canviar, per tal que no es torni a repetir el dolor de ser ignorat.

Empremta

El record de la persona estimada que impregna fins a l'últim detall de l'espai i de la rutina de l'amant és el motiu d'aquest conjunt de versos:

Quan em passegen altres cossos,
els replecs dels llençols escriuen
el teu nom vora l'espona.

Inútilment escanyo el teu record
mentre un altre esclata motius
per estimar-lo, inútilment.

Els mobles, els objectes, et coneixen.

Fiblada

Situat a les platges idíl·liques del Carib, “Fiblada” transporta les sensacions i sentits cap a la sensualitat descrivint l'encontre amorós entre una noia blanca amb un noi autòcton de la regió. La sensualitat i sinestèsies del poema destaquen per sobre de tot, ajudant així, a crear un ambient càlid i tropical: “Les teves mans,[...] polpa amb sabor de mar”, “Febre en la teva pell, mirada d'ombra”. A més, el vocabulari emprat, propi del territori ajuda a donar senyals de l'espai on es produeix tota l'acció i aquest bombardeig de sensacions. “maracujà”, “sorra nua”, “costa”, “vora les ones”, “aigua de coco”, “vudú de llum”.

Nomadàries

“Nomadàries”, com a curiositat principal, conté un títol xocant d'entrada, ja que és un derivat de la paraula “Nòmada”, títol del llibre. El record i les vivències de transitar per un seguit de llocs, les dificultats de la subsistència, l'oblit dels qui se'n van i l'enyorança de l'entorn i aquells amb qui es comparteix en centren la

temàtica. Tots aquests elements completen aquesta barreja de sensacions plasmades en el poema.

Un nòmada pot morir, discretament,
[...] I ningú no el reclama.

Totes les solituds se m'entaforen
i totes les ciutats se te m'assemblen.

Adreçats a un “tu” poètic proper, es pot parlar gairebé de sentiment amorós i d'estimació, que és compartit amb l'enyorança i el buit que deixa la persona estimada.

Constato la distància que m'allunya de tu,
mentre et dic que t'enyoro, que aviat ens veurem.

Hi són presents els elements propis a les situacions en què es troben els viatgers, com ara “turista, “locutoris de les grans ciutats”, “la distància”, “cambres d'hotel”, que acaben de crear un ambient de solitud i aïllament, fora de lloc, mentre transita per indrets insignificants, que no omplen. Únicament es necessita estimació i calidesa.

Locus amoenus

Ara que estic cansada
de voltar arrossegant
tots els models verbals,
escullo un cau amable.

Després del llarg viatge, és hora de l'arribada de la fatiga, del cansament i la instal·lació en un lloc idíl·lic, en un *locus amoenus*, referent al tòpic llatí nascut amb la poesia de Teòcrit i Virgili. El tòpic destaca per la idealització del paisatge natural, el qual està constituït per la natura, un riu, el bon temps i companyia i extensos prats verds. Captant els petits detalls d'aquest lloc que quasi adquireix la perfecció, situats a l'estació de l'hivern, arriben records passats. En conseqüència, el lloc és abandonat per tal d'arribar a la calidesa, on no hi ha memòries doloroses.

[...] Em quedo.
En el groc de la fulla
de bec d'una bardissa.

Sóc un rèptil malmès
pel pas del fred. Per això
em planto al present càlid
on no cal cap record.

Evitar l'enyorança i el sofriment, tirar endavant sense entrebancs i aconseguir superar el dolor centren la temàtica del poema.

Tango per a l'absència

La duresa de les paraules i la situació estrident davant el gran patiment per la pèrdua d'algú són els eixos sobre els quals gira "Tango per l'absència", el qual tracta la recerca en condicions extremes d'aquesta persona. Iniciant la construcció poètica per un ambient plàcid, tranquil i despreocupat, "Tot és indiferència / en aquesta harmonia perfecta del cosmos", se centra en el cas apassionat de qui pateix profundament per la recerca d'aquest amor

perdut: “se m’esquerda als llavis / i sagno per la pregunta que m’has dut cap a tu: / Estimar és un verb intransitiu?”. Aquí s’inicia, doncs, la cerca de l’amo mitjançant la metàfora de la dona com a gossa i el seu estimat com a amo de la qual ella és fidel.

[...] He anat seguint el rastre que has deixat
com una gossa a la cerca de l’amo. [...]

Continuant amb l’exageració i passió de la composició, “sóc un dolor hiperbòlic / que udola llargament”, finalment arriba la calma, tot i que no s’acaba el patiment, i la rendició amb el record i la inferioritat cap a l’altre individu, que és considerat un déu: “Absent com un déu, només em deixes / l’eco de les paraules-vidre que mastego.”

En dos actes

Parla de l’enyorança dels temps passats i dels petits detalls, que sempre acaben marcant la diferència, la tristesa de no poder recuperar-los, ja que s’han esvaït amb el temps.

La barreja de diferents idiomes, com és el català i l’alemany (“Du bist verrückt...”, “kompliziert”), a més de les referències de la pròpia Alemanya, “La tardor coure a la casa de l’Alte Weinstage”; i al·lusions al francès, “l’Havanera de *Carmen* en un francès duríssim”, donen el resultat d’un poema amb internacionalitat, a banda dels racons que troba a faltar: “tot l’enyor de les terres lluminoses”. En aquest últim vers citat, hi trobem una possible referència a l’autor Salvat Papasseit, el qual va compondre el poema titulat “Tot l’enyor de demà”

Atzar

L'amor adolescent i innocent, aquell que no s'oblida mai: "En un portal, adolescent neòfits / assagen de besar-se. Passa un cotxe i es besen.": un amor en un ambient pobre i deixat, apartat, marginal.

Penso en tu, en l'escala vulgar
on vam gravar por i gaudir en murs de desmemòria. [...]
Aquella barriada immensa era un bloc de ciment
on florien les grues- flors estranyes
per a un amor tan jove. Casa nostra
ara em sembla un catau.[...]

També hi apareix aquell amor salvatge i passional del que mai se n'ha pogut esvair el record: "No saber res de tu et fa esdevenir etern: / sempre tindràs setze anys, i jo envelleixo". Invoca, així, records de l'adolescència, i en conseqüència, l'enyorança i les memòries resignades que continuen vives com si encara estiguessin presents.

Com un mirall

Destaca la importància de la mirada com a element d'interconnexió entre persones. Dirigit a un "tu" molt proper, s'aconsegueix crear el suspens de la primera estrofa: "Ressonen passes en un aparcament / de cotxes solitari", contrarestat amb l'instant de l'encontre entre ambdues persones, "l'instint atàvic / d'una basarda fonda sura dins / els teus ulls quan m'hi veig reflectida."

Distància

És un clam a la impotència davant la mort, exterioritzada amb el descontentament del qui li ha arribat al moment,

un dubte de no saber com actuar sense el suport de la persona estimada que ha desaparegut.

¿A on, a qui m'adreço, ara
que no hi ets, per contar-te
que també hi ha bruixes al meu poble,
que avui he vist el color dels teus ulls
en un cendrer, que he pintat amb grafit
tots els carrers, que aquí també fa fred,
que tinc una granota que es diu pedra
[...] i que t'escric, o escric al buit
[...] i que em sento més viva,
més lluny de tu que mai?

L'exili

Fora de casa

Amb una dona de protagonista i l'inici del capítol de "L'exili", la nòmada continua amb el seu viatge. El poema estableix un contrast entre les dues estrofes que el componen, les quals tracten de l'interior i l'exterior de la llar i aquests mons tan diferents. El món exterior és fugisser, nòmada, sense arrelament enlloc, vivint el dia a dia: "Fora de casa / la guardiana de les hores / és una animació a recer del present. [...] L'oblit és nòmada."

El món interior, basat en la tradició, la llar i la calidesa, no acull com hauria de ser: "la sedentària, es consumeix en flames que no escalfen cap llar." El pas llarguíssim del temps entre quatre parets que recullen records i vivències passades.

Música al carrer

La situació descrita al poema, basada en vivències reals de l'autora, capta l'instant en què un músic de carrer ven un disc de música que ha tardat vint anys a fer per cinc euros: “-Per cinc euros! Vint anys de la meua vida per cinc euros. / Qui em compra el temps perdut?”. Dins d'aquest treball s'hi guarda una vida, una memòria, unes vivències, uns records que no tornaran a succeir, un temps que ara és venut, fets irrecuperables que seran comprats per qui no els ha viscut. Tota una vida emmagatzemada a la música.

He hostatjat, a la carpa d'un cric
[...] La pluja m'ha rebut la llengua eixuta.
[...] He terreat el fred [...]
[...] tinc quaranta anys, sóc quaranta tardors
que se m'han mort als llavis.

La conclusió, formada per l'última estrofa, fa de reflexió, alhora que la perspectiva del fet és externa, ja que es descriu la situació que es veu: “Als carrers de la ciutat de pluja d'ordi, / amb les mans encetades de tant grapejar versos, / algú ven fragments de vida en un CD.”

D'aquesta manera finalitza el poema, reiterant la idea de disc com a element insignificant i alhora conservador dels records i instants d'una vida.

Solituds de nòmada

Tal i com indica el títol literalment, “Solituds de nòmada”, el nomadisme i el que tot el concepte comporta és el que s'està desenvolupat en el poema: tots els records i vivències, les llargues rutes, l'enyorança, la força tan

física com psíquica, la monotonia i la solitud que comporta el fet de ser nòmada.

Ser nòmada
és perdre's pels carrers d'una ciutat prenyada,
[...] és buscar-se en els vidres d'aparadors monòtons.
[...] Ser nòmada és portar als ulls
un horitzó de somnis
i deixar-lo a les mans del rodamón més trist,
més indefens, més pobre.

Cicle de l'aigua

Arriba un punt en què patir ja no provoca dolor, arriba un punt en què ja no se sent la tristesa, el costum és sentir-ne, ahora que es pateix, de tal manera que en conseqüència s'és insensible al patiment. El costum de sentir un martiri constant és el que acaba consumint la personalitat del personatge solitari del poema.

De tan eixuts, els ulls adopten
la forma artrítica del tedi.
[...] I no em dol res, només el fons
d'un desencant entatxonat[...]

El títol fa una mena d'ironia, ja que a causa del patir i adoloriment constant, s'han acabat les llàgrimes.

Restes

El record desagradable d'un comiat amb les maletes fetes, les quals són tractades de manera metafòrica com un avortament, on t'extirpen una part de tu, en aquest cas tot

el que forma part de l'altra, que alhora també forma part de qui l'ha estimat. “La maleta esventrada / és un avortament: / una cosa despresa o arrencada. I estranya.” Aquest record absurd evoca al patiment i evocacions plenes de tristesa.

Forasters

Es tracta d'una reflexió sobre el personatge mític protagonista del recull i sobre el nomadisme en si: tota l'enyorança que això comporta, als hostals, lloc típic entre viatgers. Reflexiona sobre tot el que s'ha anat adquirint durant aquest llarg viatge, però tot no és el que sembla, ja que finalment, només s'ha entrat a llocs residents d'altres sense trobar el propi.

[...] Totes les identitats
que he usurpat en són una:
Hèstia-mentida, Hèstia
que cova, com el cucut,
al niu dels altres.

Trànsit

Utilitzant un vocabulari inventat (“Desverseja, descamina”) tot el poema en si sembla un retrocés, una mena de final. Tot s'escola, tot flueix fins arribar al seu límit: “la ratlla fina de l'estiu.”, “Es desfà de mesura i de rima, es fa prosa. Prosaicament transcorre per la llinda dels versos.”

A l'illa

El sol, la síndria, l'aigua de pluja, les tardes escortades per lladrucs, el moviment incessant dels insectes, l'abaltiment dels dies que s'escolen lentament, com un somni, inútilment.

Havent acabat el recull, si retrocedim fins a l'inici de *Nòmada*, podem apreciar que, com a símbol de final i retorn a l'origen, s'empren els mateixos versos que del primer poema a l'últim. Aquest recurs serveix per simbolitzar la cloenda del llibre, no només en l'estructura externa, sinó més enllà dels versos, representant d'aquesta manera el final del cicle del viatge de la nòmada.

6. SÍNTESE DE NÒMADA

6.1. Contingut

A grans trets, *Nòmada*, l'última publicació de l'autora fins al moment, tracta d'un viatge de la deessa Hèstia. Hèstia, pertanyent a la mitologia grecoromana (en la romana era anomenada Vesta) era la deessa de la llar, símbol de la tradició i la família. Segons la tradició, la deessa Hèstia va ser la inventora de la construcció de cases i la protectora dels sentiments més íntims i profunds, i d'ella depenia l'harmonia en el matrimoni, les cases i les ciutats. A causa del que representa Hèstia com a deessa, es pot dubtar sobre el motiu pel qual s'ha escollit aquesta deessa. Hèstia, integrada a la mitologia grecolatina, no protagonitza cap mite on es dugui a terme un viatge.

Tanmateix, la selecció del personatge en concret rau en l'afició d'Ortega davant la mitologia i en el fet de voler innovar, trencant així amb un mite clàssic i atribuint-li una nova forma d'expressar-lo. Cal dir, també, que en cap moment es fa al·lusió a la història real de la qual Hèstia és la protagonista. Únicament, s'agafa el personatge per tal de fer un recorregut per diferents espais, reals i ficticis i reflexionar sobre diversos temes, alhora que es du a terme un exili tan exterior com interior.

El recull és dividit en tres parts, les quals estan integrades per diversos poemes de diversos temes, sense seguir uns eixos temàtics concrets. El nom que reben aquests fragments són: “La fugida d'Hèstia”, ”La nòmada” i ”L'exili”.

6.2. Temàtica

Tot i que la temàtica del llibre gira al voltant del viatge de la deessa Hèstia, es poden apreciar un seguit de temes, que es van repetint en diversos poemes.

Primerament, ja vist en *Enfilall*, la **vida com a joc** torna a sortir en les pàgines de *Nòmada*, on s'infravalora la vida en si atribuint-li el valor de joc, repercutint d'aquesta manera al món de la infantesa i tot el que aquest món arrossega, com la innocència i el descobriment de les coses.

La combinació del món real i el món del **somni** és un altre eix temàtic que destaca en el recull. Aquí, el somni adquireix protagonisme, i s'estableix la idea de deixar-se impulsar pels somnis. La mescla d'aquests dos mons, la realitat i el subconscient, poden arribar a ser el resultat d'una gran diversitat d'idees i pensaments, que queden plasmats en el poema, com és el cas de “Tatuic”, on mitjançant un basal d'aigua i el seu reflex, es fa un recorregut a través de tots els racons, tant del que s'aprecia amb els sentits, com el que únicament plana més enllà, en l'inconscient.

El **poder de la paraula** és un tema que podria abraçar tot el poemari, no obstant això està més destacat en poemes concrets com és el cas de “Tendresa”. La paraula i

tot el que aquest concepte comporta, és a dir, la veu o els sons, donen força per dur a terme les accions que es corresponen al moment, impulsen així, un punt de vista diferent als termes, que en aquest cas, són les qui emprenen el viatge.

A més de la paraula, els sentits agafen també força, mitjançant sinestèsies i contrastos, els quals descriuen les sensacions que es van desencadenant en cada indret i les alteracions que van sofrint davant de les situacions canviants i nous obstacles.

Com s'ha dit anteriorment, el recull gira al voltant d'un viatge. Aquest viatge, tant a nivell personal com a nivell físic, mostra una **llibertat** per qui el du a terme. Una llibertat causada pel desarrelament amb tota relació en tots els àmbits.

No obstant això, l'**enyorança** que es crea finalment, després del gran trajecte també domina sobre alguns poemes que tracten les persones nouvingudes, l'acollida de nous llocs i començar des de zero un nou camí. Com és el cas d' "Empadronament/where is the..".

El **pas del temps**, com és habitual en la poesia d'Ortega, és tractat a *Nòmada*, no només en els poemes concrets, sinó en el transcurs del viatge, on es van anomenant diferents referències sobre la situació temporal, on es troba el personatge protagonista. Aprofundint més en l'eix temàtic, podem expressar que també es dona importància en la captació de petits instants, com és el cas de "clarobscur", on es descriu la neu del mes d'abril al voltant del Partenó d'Atenes, o "musica al carrer", que fa referència a un músic concret situat en un carrer qualsevol.

Després d'haver fet una síntesi de tots els temes més recurrents a *Nòmada*, s'ha de dir que tot i haver-hi una gran varietat entre ells i uns contenen més rellevància que altres, tots mantenen una relació de proximitat a l'hora de construir el recorregut al que se sotmetrà la deessa Hèstia, i mostren les diverses cares de l'ésser humà davant diferents situacions, però sobretot davant el desterrament, el desarrelament i la solitud.

6.3. Recursos retòrics i estilístics

Al llarg de tot el llibre es pot fer una sinopsi dels diversos recursos emprats, de la qual se'n pot fer una àmplia llista, a causa de la varietat de figures retòriques i estilístiques presents en els poemes.

La metàfora és, probablement, la figura retòrica que més ressò té al llarg de *Nòmada*, ja que el viatge central pel qual es desenvolupa el recull ja és metafòric, a causa de no ser un viatge únicament físic, sinó també a través dels sentits i de la ment. Exemples de metàfores, referides a la temporalitat i als espais per on es mou la protagonista son: “Contraban d'estacions, a la frontera dels fulls del calendari.”, “que em regala llenques de soledat damunt la sorra”, “me'n vaig abans que la recança m'enceti la pell”.

Seguidament, les comparacions adquireixen gran importància alhora de jugar amb el sentit dels diversos objectes o quelcom sense vida que apareix als poemes. “com l'aire del sol” així com les personificacions: “mar que respira”, “la lluna escorcollaria”,

Les interrogacions retòriques també estan repartides en el recull, amb la curiositat que moltes d'aquestes ocupen

una estrofa i acostumen a tenir la llargada de més d'un vers: “En quina mar, en quin cel paren les llàgrimes que em vaig negar quan carregava el desconcert en la mirada?”, “¿Recordes el joc òptic de l'ocell i la gàbia?”, “¿Per quina portalada de l'Alfama deu haver entrat l'udol que ha pres volada en trencar-se a la boca com un cercle de fum? ¿Qui pot caçar la veu que s'entorna i planeja els esculls, els dies, les boies d'un riu que ja és la mar o n'és miratge?”

L'ús dels sentits, és a dir, les sinestèsies i els versos relacionats amb les sensacions i tot allò que les envolta són un eix bàsic per tota la poesia que queda recopilada en el llibre. Els sentits agafen un paper protagonista, i han acabat aconseguint una poesia quasi palpable, que està present en tot. Una poesia sensorial plena de diferents sensibilitats, així com el cromatisme que els acompanya. Exemples de sinestèsies i de versos que designen la poesia d'Isabel Ortega com una poesia sensorial són els següents: “Em beuria la llum”, “contra un buit groc de cadmi”, “embolcallat de grisos”, “abril sorollós”, “groc de fulla”, “una eternitat blanca”, “posem que el cel fos lila”, “brases roses”, “la bellesa és tangible”, “m'allotjaran el fred”, “em planto al present càlid”, “mossego la llum”.

Les repeticions al mateix poema i anàfores també formen part dels recursos emprats al recull, tot i que únicament es troba en poemes concrets i no en tots ells. En els poemes els quals es troben les repeticions, la curiositat és que se'n poden apreciar més d'una a la mateixa composició. Vegem-ho amb els exemples: “No és la mar, ni tampoc la carícia/No és la mar, sinó el present que aguaita”, “Gener generós/Gener que defuig la gentada/Gener que genera arxipèlags de passos/Gener

que em fa genet d'un camí ”, “Desarmada, rendida, em capbusso en el món/Desarmada, rendida, deixaré que els paisatges em travessin la gola./Desarmada, rendida a l'imprevist.”

Com a recursos que defineixen l'estil personal de l'autora, s'han trobat a *Nòmada*, la majoria de temps verbals en primera i segona persona, fet que ha aconseguit una poesia més propera, ja que el “tu” i el “jo”, han estat presents en tot moment. “Et fa esdevenir etern”, “contarte, em sento, he pintat, jo m'esvaeixo, vas gosar a dir-me, sec, m'estiro, et diré, em capbusso, deixaré, frego, ”.

La doble negació, com a recurs característic d'Ortega continua sent uns dels trets més personals de l'autora. “No sota un blau esplèndid/ni sota el sol que crema”, “mai no voldrà dir que hi tinguis una llar.”

La intenció de modernitat i progrés han acabat de completar-se amb l'ajut de vocabulari relacionat amb els avenços de la societat, com ara “plàstic, tetrabric” i amb la incorporació de versos d'altres idiomes, “fast food, Where is the..?, du bist verrückt, E pagamento em cartô, kompliziert”, així com les referències d'altres països, que estaran desenvolupades en els apartats següents.

Els adverbis de mode acabats en “-ment” també estan saltejats pels poemes, donant així una nova perspectiva de les paraules i aconseguint una manera més poètica de descriure els moviments i les actituds dels protagonistes dels poemes. “Inútilment, discretament, llargament, inexcusablement, doblement, prosaicament, lentament, indolentment, tràgicament, brillantment, ”.

Els animals, personificats o simbolitzant fets relacionats o comparats amb actituds humanes, també tenen un important paper: “gossa a la cerca de l'amo, ocell de pas,

deu haver entrat l'udol, ocell, Sóc un rèptil malmès pel pas del fred, una abella fluctua, amb la delicadesa dels insectes, l'albatros vola”.

Finalment, com no podia faltar, en referència al mar hi trobem una sèrie d'elements, els quals fusionats amb la urbanitat d'alguns poemes, ens fan recordar un dels elements principals de la nostra ciutat, que coincideix amb la de l'autora: “una petxina blanca, damunt la sorra blava, record viu de la mar, ampolles al mar, sóc cos d'aigua, peix, sirena urbana.”

Apareixen la platja i el mar com a llocs de reflexió, de fugida i de retrobament amb un mateix. Són indrets protagonistes ja que des de l'experiència personal d'Ortega, la platja sempre ha estat un lloc d'acollida i aïllament de la realitat.

6.4. Mètrica i rima

Si establim una característica per a tots els poemes, es pot dir que generalment no se segueix una estructura determinada ni en mètrica ni en rima. Els versos s'adapten al contingut i a la idea que es vol exterioritzar sense tenir en compte el ritme i la rima. No obstant això, alguns poemes segueixen una mínima estructura adaptada a alguna composició determinada, com per exemple “Clarobscur”, que està integrat per versos hexasíl·labs (excepte el vers “era la neu insòlita d'abril”, que és octosíl·lab):

No sota un blau esplèndid
com els ulls de la mar,

ni sota el sol que crema
escombralls de memòria.

He vist el Partenó
embolcallat de grisos:
era la neu insòlita d'abril,
flocs blancs en la penombra;

una neu anacrònica
tan fràgil com el paper,
tan subtil com la línia
que segueix la mirada
d'aquella cariàtide
empresonada a Londres.
He vist la neu d'abril,
però crec que era hivern.

Només és que l'exili
arriba als calendaris
i el temps es desconcerta
i neva en primavera.

I he pogut sentir com
els déus, deposats, reien.

A més, tractant la forma exterior podem apreciar en un nombre destacat de vegades l'ús d'encavallaments com a característica estilística en la forma dels poemes.

També el doble poema és un recurs emprat en alguns poemes, com és el cas de “fíblada”:

La tarda esbiaixa.

maracujà,
sal de naufragi.

Les teves mans,
polpa amb sabor de mar,

La sorra nua. Barques
de veles negres estampaven la costa.

Febre en la teva pell, mirada d'ombra
sota el teu front de sutge.

El meu cos blanc
abandonat al pou de la teva veu fosca.
El meu cos desnonat com la ceguesa.
Tots els teus déus,
convocats per la dansa creixent i decreixent
vora les ones.
Tots els teus déus empresonats en tu:
aigua de coco, cant de revolta, trets de tam-tam.

Vudú de llum, el que em devies fer,
que en tot gra de magrana veig pondre-s'hi
el teu sol. Una tardor i una altra.

6.5. Referències

Al llarg de tot el recull, s'han pogut observar una sèrie de referències, que han anat donant sensació d'internacionalitat i alternança de situacions espacials al poema. Aquest llarg nombre de referències, tant de personatges importants en el camp de la literatura, com indrets referits a països, tant europeus com exteriors del continent, han ajudat a completar el cicle pel qual es mou la temàtica del poema. Cada racó per on hi ha hagut una al·lusió ha ajudat a aconseguir una sensació de proximitat al lector, el qual ha pogut sentir-se més proper al viatger i

més fora del seu lloc mitjançant la lectura dels poemes. Diferents noms com el de Thomas Hardy, Marcel Proust, Rembrandt Harmenszoon van Rijn o María Kodama són exemples de personalitats protagonistes d'algun dels nombrosos poemes de *Nòmada*, així com el Partenó, el Rijksmuseum d'Amsterdam, o el Barri de l'Alfama, a Lisboa, com a referents de diversos indrets, en aquest cas europeus.

6.6. Situació en l'espai i el temps

Havent fet l'anàlisi de *Nòmada*, s'ha pogut establir una relació entre l'espai temporal, a més de l'espai físic. Com descriu el títol, el terme “nòmada” és entès com algú que no té un territori propi i fix com a residència permanent, ans al contrari, es desplaça freqüentment per diversos llocs. Aquest concepte queda plasmat en el conjunt del llibre.

Quant a la temporalitat, hi ha citades diverses referències que informen a quin moment de l'any ens trobem. Començant pels mesos i les estacions, es pot establir un cicle, tot i que és un cicle que no segueix l'ordre cronològic vigent, sinó que va alternant les diverses estacions: “Contraban d'estacions, a la frontera dels fulls del calendari.” (“Duana”). Així doncs, relacionant tots els poemes, els versos van transportant el pas de les estacions, implantant un petit cicle que s'explicarà a continuació:

S'inicia el recull amb l'hivern, iniciat el viatge, amb el poema “Clarobscur”: “He vist el Partenó embolcallat de grisos: era la neu insòlita d'abril, flocs blancs en la

penombra”, “Només és que l’exili arriba als calendaris i el temps es desconcerta i neva en primavera.”

La presència de l’hivern s’esvaeix amb “Un nom sonor”, el qual introdueix la primavera:

- “Abril sorollós, ferotge com un vell déu desfermat. Fuets de sol i de pluja”
- “Però és abril i les parelles passegen l’amor contra el fred”
- “Deuen ser els braços ferrenys de la primavera que m’abraça. És l’abril, que porta alguna nit de pluja rere els vidres.”

El retorn de l’hivern es fa present amb el poema “Locus amoenus”:

- “el vell *locus amoenus* d’una tarda d’hivern que s’allargassa. “
- “Sóc un rèptil malmès pel pas del fred. Per això em planto al present càlid on no cal cap record.”

Alternant la primavera i l’estiu, s’arriba a la tardor amb “En dos actes” i “Atzar”

- “La tardor coure a la casa de l’Alte Weinstaike.”
- “una vella escombrava fulles mortes”
- “Una bossa de plàstic rodola entre les fulles seques de setembre i xoca contra un arbre.”

Finalment, per tancar el cicle, igual que ha començat, acaba amb l’hivern, i el poema que acompanya l’estació és “Tangent”:

- “La llum del sol d’hivern sobre les ones”
- “Gener generós, que em regala llenques de soledat damunt la sorra”
- “Gener que em fa genet d’una camí que perfila la costa tenaç que m’allunya”
- “Gener que genera arxipèlags de passos, naufragis en un món fet a la meva mida.”
- “Gener que defuig la gentada i desplega tots els colors del fred, totes les veus de l’aigua.”

A més del calendari temporal, els contrastos entre diferents moments del dia també acaben de tancar aquest cicle:

- “És l’abril, que porta alguna nit de pluja rere els vidres. O un matí en què el sol se m’estintola contra els ulls, quan els ulls són unes mans que van desfent la nit.”
- “el vell *locus amoenus* d’una tarda d’hivern que s’allargassa.”
- “Frego l’herba fresca del migdia indolentment”

Quant a la situació espacial dels diferents referents que s’han anat localitzant, s’estableixen sobretot a nivell internacional i països o ciutats europeus, així doncs, trobem referents a Atenes (*Partenó*), Holanda (*Rijksmuseum d’Amsterdam*), Portugal (*Barri de l’Alfama*), França (*Saint-Germain-des-Prés*), Alemanya (*Alte Weinstäige*) i República Txeca (*Malá Strana*), a més, tot i no haver-hi referència del poema en concret, gràcies a l’aportació personal de l’autora, coneixem que el

poema “Fiblada” és situat al Carib. Aquesta sèrie d’indrets ofereix a *Nòmada* una pinzellada d’internacionalitat i trànsit arreu del planeta, tal i com actua un nòmada pròpiament dit.

7. CONCLUSIONS D'ESTIL I EVOLUCIÓ D'*ENFILALL* I *NÒMADA*

Per acabar de tancar amb l'anàlisi d'ambdós llibres, en el punt següent s'ha tractat d'establir una paral·lelisme entre les obres treballades anteriorment a fi d'extreure'n conclusions i poder fer una petita sinopsi del que és l'evolució i el pas d'un llibre a l'altre. Quant a l'estructura externa, el paral·lelisme entre els dos llibres és clar: estan dividits ambdós en diverses parts, tot i que *Enfilall* està estructurat en funció dels eixos temàtics i relació que tenen els poemes i en el cas de *Nòmada*, la classificació es basa en les parts del viatge que inicia la deessa Hèstia.

L'estructura externa dels poemes és idèntica als dos reculls: la rima en general és quasi absent i el nombre de síl·labes dels versos és irregular (exceptuant alguns casos dels quals ja se n'ha parlat). Els recursos que més utilitza són els encavallaments, els salts de falla i el recurs del doble poema, molt característic d'Ortega, a més d'afegir citacions o versos de diverses personalitats a l'inici d'alguns poemes.

La temàtica es va repetint en els poemes: la mort, el pas del temps, l'amor o el passat. Són eixos temàtics que no perden importància en cap dels reculls, és més, es van repetint, tot i que en cada poema s'hi fa un matís diferent,

com per exemple, les referències, els punts de vista o la persona a qui està dedicat el poema. No obstant això, a *Nòmada* s'introdueixen diversos idiomes i referències que aconseguen en conjunt una visió d'internacionalitat i mobilitat que *Enfilall* no té, en ser únicament temes tancats que no van més enllà de les fronteres.

Dins de la meua pròpia aportació personal, la poesia de *Nòmada* ha arribat a ser més profunda i complicada per a la comprensió, i ha esdevingut una poesia carregada de missatges que no es troben fent una sola lectura dels versos.

Dels recursos retòrics emprats, per excel·lència, la metàfora és la més emprada, seguida de personificacions, comparacions i sinestèsies, que abunden sobretot a *Nòmada*, i fent alhora que la poesia es converteixi també en un element on intervenen tots els sentits.

A més de la doble negació, un recurs que està pràcticament plasmat a les dues obres en nombroses ocasions.

Finalment, per acabar el redactat, cal remarcar que la poesia d'Isabel Ortega és una poesia propera, assequible i profunda, que pot fer aproximar el lector fins al punt d'estar integrat a la pròpia història. Mitjançant tots els recursos i eixos temàtics en conjunt, Ortega ha aconseguit una obra completa, que continua ampliant a mesura del transcurs del temps, i que pot donar molts fruits a l'hora de penetrar-la i endinsar-s'hi. És una poesia adaptada a l'actualitat, que segueix al mateix temps un estil personal, amb una pinzellada de fets mitològics, temàtiques properes i noves experiències per aprendre nous estils i perspectives. En conclusió, la poesia d'Ortega és una

poesia individualitzada que cadascú pot adaptar a les seves vivències personals, i gaudir llegint-la.

AGRAÏMENTS

A la tutora del treball, Anna Gispert, per les ganes, la constància en la feina i la confiança.

A Isabel Ortega per tota l'ajuda i paciència.

Als qui m'han donat suport per aquest treball.

8. BIBLIOGRAFIA I WEBGRAFIA

- ORTEGA RION, Isabel M. *Enfilall*. Tarragona: Cossetània edicions, 2002
- ORTEGA RION, Isabel M. *Nòmada*. Tarragona: Cossetània edicions, La Gent del Llamp, 2009
- ABELLÒ Montserrat, CAVALLÉ Joan, JULIÀ Lluïsa, PALAU Montserrat, CORRETGER Montserrat, PUJOL Sara, XIRINACS Olga. *Escriptores Tarragonines*. Tarragona: Arola editors, Col·lecció Atenea, 2010
- <http://www.escriptors.cat/?q=node/4338>
- <http://www.elpuntavui.cat/noticia/article/-/-/172782.html>
- http://www.elpuntavui.cat/noticia/article/-/19-cultura/40579_nomada.html?tmpl=component&print=1&page=
- <http://www.cossetania.com/premsa/content/n%C3%B2mada-disabel-m-ortega-rion-explora-el-desconcert-dh%C3%A8stia-deessa-protectora-de-la-llar>
- <http://www.cossetania.com/premsa/content/cosset%C3%A0nia-tria-autors-del-camp-que-escriuen-assaig-i-poesia>
- <http://www.iec.cat/activitats/entrada.asp>

ANNEX 1. GLOSSARI

Enfilall

- Atuir: Deixar com mort.
- Àvol: Dolent (amb maldat moral o física).
- Baula: Peça d'una cadena
- Bramul: Crit del bou i d'animals afins. Soroll intens de la tempestat.
- Contingent: Que pot ésser o no ésser, esdevenir-se o no esdevenir-se.
- Enfilall: Sèrie de coses que vénen l'una darrere l'altra sense interrupció. Conjunt de les coses enfilades en un fil, una corda, etc.
- Engorjar: Introduir-se un riu, un camí, per un congost estret entre penyals.
- Epirogènesi: Moviment vertical d'ascens o de descens que afecta una part important o la totalitat d'un continent o d'una conca oceànica.
- Esquiu -iva: Que esquiva el tracte de la gent, que es mostra retret, poc propici. Dit de l'animal que no es deixa domesticar. Aspre, desagradable.
- Eixorc -a: Estèril
- Funambulisme: Número de circ o de varietats en què l'artista fa exercicis d'equilibri sobre una corda

o un cable tens o flux, a una certa distància de terra.

- **Grimpar:** Enfilar-se ajudant-se de les mans.
- **Indecorosa:** indecent, insolent
- **Indolència:** Qualitat d'indolent. Que no fa mal, que no causa dolor.
- **Òbol:** En l'antiguitat grega, pes, moneda d'argent. Pes usat antigament en medicina i en farmàcia equivalent a mig escrúpol.
- **Sibil·lí -ina:** Misteriós o enigmàtic.
- **Sopitesa:** Son molt pesada, sopor, letargia lleu.
- **Tramoista:** Persona que construeix, que dirigeix, les tramoies (Mitjà o conjunt de mitjans mecànics emprats en el teatre per a fer els canvis de decorat, els efectes especials, etc) d'un teatre.

Nòmada

- **Anacronisme:** Error que consisteix a suposar esdevingut un fet en una data altra que la seva, error de cronologia. Qualsevol cosa (fet, costum, etc.) no pròpia del temps al qual es vol referir o incongruent amb el seu ambient.
- **Atàvic-a:** Relatiu o pertanyent a un avantpassat. Relatiu o pertanyent a l'atavisme.
- **Beç:** Arbre caducifoli de la família de les betulàcies, de fulles triangulars, dentades i glabres, de branquetes i branquillons més o menys penjants i de fruits petits agrupats en aments penjants.

- Brostejar: Escollir, d'un munt o conjunt de coses, les millors.
- Buanya: Crosta que es fa en les plagues quan s'assequen.
- Cariàtide: Estàtua femenina que substitueix el fust de la columna o pilastra en la seva missió estructural arquitectònica.
- Catau: Lloc on sol fer cap, recollir-se o amagar-se algú.
- Cesquera: Planta herbàcia perenne, de la família de les gramínies, de tija dreta, alta d'1 a 2 m, que surt d'una gran tofa de fulles llargues, de 6 a 15 mm d'amplada, aspres, amb una tira blanca al mig.
- Claudicar: Abandonar la resistència o l'esforç en una empresa. Faltar al deure o als propis principis.
- Desfermat -ada: Fora de si. Sense control ni mesura.
- Embornal: Forat de desguàs practicat a cada costat d'una nau, d'una calçada, etc. Fase o procés responsable de la desaparició d'un pol·luent de l'ambient.
- Fal·làcia: Disposició a enganyar.
- Fluctuar: Moure's com una onada, adés pujant adés baixant, adés en un sentit, adés en l'oposat. Vacil·lar, dubtar, en la resolució d'una cosa.
- Indolent: Que no fa mal, que no causa dolor.
- Lletania: Súplica consistent en una sèrie de peticions o d'invocacions breus, a les quals hom respon cada vegada amb un refrany.

- Mesell -a: Que no se sent dels cops. D'una insensibilitat absoluta.
- Mundà -ana: D'aquest món, relatiu o pertanyent a la vida d'aquest món. De la societat, especialment frívol, luxós. Vida mundana.
- Onerós -osa: Que imposa càrregues, despeses.
- Oriol: Ocell de l'ordre dels passeriformes, de la família dels oriòlids de plomatge groc viu i les ales i la cua negres o verdoses i que habita als boscs caducifolis.
- Palinòdia: En l'antiguitat, poema en què hom es retracta de quelcom dit en un poema anterior.
- Sojornar: Estar-se en un lloc un cert temps.
- Sonsònia: So insistent i monòton.
- Sòpit: Ensopit, somnolent.
- Superflu -èrflua: Que és de més d'allò que és necessari o suficient, que no ve a res i, per tant, inútil, inoportú.
- Tedi: Molèstia causada per la continuïtat o la repetició d'una cosa que no ens interessa.
- Tosc-a: Mancat de poliment.

ANNEX 2. ENTREVISTA

Primer de tot m'agradaria saber com defineixes la poesia, per tenir una idea de la teva visió en general del concepte:

—A veure... la poesia... Jo diria que la poesia és una manera de veure el món i d'entendre'l, i al mateix temps d'entendre't a tu mateix.

No sé ben bé dir-te què és la poesia. El meu punt de vista és aquest, és a dir, tu vius, vius sent poeta no? I llavors això vol dir que allò que fas, o escoltes ho vas maquinant per poder fer un poema, o sigui, treus profit de les coses de la vida.

Al llarg de la teva vida que t'hagi inspirat? He llegit en articles sobre tu que dius que la majoria és ficció, però hi ha alguna cosa que és real.

—A mi m'agrada dir que és ficció. M'agrada dir-ho una mica per provocar i també per trencar el mite de la poesia com a sinceritat, no? Dins dels gèneres de ficció, doncs, hi ha la narrativa i la poesia, i per això és literatura, sinó serien memòries. Se li demana sinceritat a la poesia i no se li demana sinceritat a la novel·la.

Clar, si és ficció tu pots fabular. Això no vol dir que la novel·la, per molta ficció que sigui, fabulis a partir d'experiències viscudes, i jo en la poesia també faig això.

Hi ha part de veritat i de mentida, però és cert que hi ha situacions que me les invento. Més que situacions, hi ha un sentiment que vull expressar, per exemple, en *tango per l'absència* jo volia fer una cosa molt estripadora, d'una dona, d'algú que pateix molt per la pèrdua d'algú i la faig tornar una gossa a la recerca de l'amo. Doncs clar, no pensava en ningú concret. Això no vol dir que no m'hagi sentit així en algun moment de la meua vida, però en el moment que ho escrivia, no estava patint, i aquesta és la màgia de la poesia, poder agafar un sentiment, desplaçar-lo, posar-lo amb una altra situació i dir mitges veritats, mitges mentides...

Qui t'ha transmès el gust per la literatura?

—La meua mare era una bona lectora i de petita ja vaig començar amb els contes, les revistes, les lectures d'adolescents... I arriba un moment en què dius: “no això no”, i alguna vegada agafes alguna cosa que veus al prestatge de la mare i dius: “Caram, això té un so diferent!”, i veus que t'agrada, que hi ha coses que ja tenen un so massa de criatura. És una evolució que també es fa de manera natural.

Quins canvis has notat en la teua literatura des que va començar a escriure?

—Ai, a veure, jo de fet vaig començar molt joveneta. Amb onze anys ja intentava fer poemes, onze o dotze, i era la cosa més patètica. Com que m'agrada la música, jo crec que per aquí també m'ha entrat. A mi m'agradava molt la música, i traduïa el que podia, perquè tot el que era anglès, si no podia entendre el que sentia, ja una mica ho

descartava. Llavors jo em posava a fer la lletra i després hi posava la música.

Però bé era un estímul i no ho ensenyava a ningú, llavors cada vegada escrivia, i clar, fas tot un procés, però era una cosa tan naïf... Suposo que han desaparegut, per sort, perquè no voldria, em fa com a por veure què podia haver escrit. Però la necessitat aquesta d'expressar per escrit l'he tingut de molt jove i això t'implica anar llegint, descobrint poetes que t'agraden. Havia arribat a gravar-me, m'agradava gravar-me llegint Pablo Neruda o Pedro Salinas, era un altre món.

Ara, publicar, mai m'ho havia plantejat perquè em semblava destapar la meua intimitat.

He publicat tard. Va ser arran del premi d'*Enfilall*.

Creus que la situació actual de la literatura ha canviat molt durant els últims anys?

—Jo crec que està en un bon moment. Tu saps la quantitat de gent que escriu? L'altra cosa és la qualitat, però la quantitat en poesia... Jo crec que la poesia fa anys que està de moda. Hi ha molts i molts poetes i gent molt bona, gent que potser publica poc, però es fan activitats i lectures i veus que hi va la gent.

Diuen que el segle XXI, serà l'època considerada el segle d'or de la poesia. Tot i que potser en el nostre país hi haurà cabuda per dos poetes, hi ha molta gent.

Tinc entès que també has escrit narrativa, però sobretot poesia. Perquè has escollit la poesia?

—M'agrada molt aturar-me en les paraules, ara aquesta, ara l'altra, deixar-me portar pel so, i després també hi ha

el repte de condensar idees i això t'ho permet la poesia. La novel·la m'agrada molt i en llegeixo molta, però tinc la sensació que necessites més temps i llavors penses “ja tindrè temps per fer una novel·la”.

Perquè has escollit com a protagonista de *Nòmada* la deessa Hèstia? (la deessa Hèstia és la deessa de la llar i en aquest llibre es fa un recorregut per diversos països)

—Hèstia és la deessa de la llar i de fet ningú la coneix perquè és la discreció. Llavors vaig pensar: “I si la trec a passejar?” Una mica descol·locar un personatge que és la tradició i la família.

Una mica també és la sensació que nosaltres som una mica nòmades o l'ésser humà de vegades ens sentim en un espai desarrelats, aquesta sensació de desarrelament, de solitud, de no encaixar. A *Nòmada* els poemes són molt urbans, sobretot les grans ciutats que sovint són poc acollidores, et pots sentir molt més sol en una ciutat que en altres llocs. Aquest sentiment de desconcert, de no ser d'enlloc, de sentir-se foraster d'arreu, no arribar, arribar i marxar, aquesta sensació tan de poca permanència. Volia transmetre-ho.

Els llocs per on es mou el poemari *Nòmada* tenen algun significat especial?

—Alguns els he conegut, per exemple a Grècia hi he estat, s'hi parla al poema “clarobscur”. Vaig estar el mes d'abril a Grècia i justament em pensava que faria un temps magnífic. Vam agafar una onada de fred i vaig veure que queia neu. Estava mirant el Partenó i anaven caient flocs de neu. Clar, és una imatge que és molt diferent a la que

tu veus habitualment, perquè sempre hi ha sol. Llavors em vaig quedar amb aquesta imatge, i no parla pràcticament de res el poema, és simplement el fet que nevés el mes d'abril.

Has tingut alguna influència per crear la teva pròpia literatura?

—Que a mi m'hagin arribat a marcar la Montserrat Abelló, Salvador Espriu i Miquel Martí i Pol, que pel fet d'haver estat el poeta del poble la seva poesia és considerada una mica per la massa.

ANNEX 3. REFERÈNCIES

Enfilall

Abraham: personatge que apareix al Gènesi, el llibre dels començaments: de la terra, del pecat, de la promesa de restauració i de l'elecció del poble Israel.

Antígona: [Tragèdia](#) del [dramaturg atenès Sòfocles](#), escrita, segons els estudiosos, cap el [442 aC](#).

Caront: Personatge de la mitologia grega encarregat de portar les ànimes a l'Hades amb la seva barca creuant el riu Aqueront.

Ítaca: Illa de Grècia coneguda a causa que en ella es desenvolupen una part del fets narrats als poemes d'[Homer](#) a l'Odissea: hi va néixer [Acamènides](#) i [Odisseu](#), l'heroi mitològic i va contraure matrimoni amb [Penèlope](#)

Medea: Filla d'[Eetes](#), rei de la [Còlquida](#) i de la [nimfa Idia](#), en la [mitologia grega](#). Era sacerdotessa d'[Hècate](#), que alguns consideren la seva mare i de la qual se suposa que va aprendre els principis de la [bruixeria](#) junt amb la maga Circe. Medea és l'arquetip de [bruixa](#) o bruixot, amb certs trets de xemanisme.

Ofèlia: Filla de Polonius a *Hamlet* de William Shakespeare.

Penèlope: Personatge de la *Odissea*, un dels dos grans poemes èpics atribuïts a Homer. Era la dona d'[Ulisses](#) i la mare de [Telèmac](#). El seu pare era [Icari](#).

Nòmada

Barri de l'Alfama: Barri situat a Lisboa, Portugal, és el barri més antic de Lisboa i un dels més típics.

Locus amoenus: Tòpic literari llatí nascut a la poesia de Teòcrit i Virgili. Descriu el paisatge ideal, enmig del camp, amb un riu, bon temps i bona companyia. El paisatge idíl·lic a vegades s'identifica amb el paradís natural, oposat al caos de la ciutat i la vida moderna.

Malá Strana és el nom original i actualment també l'oficial de la zona abans anomenada Menší Město Pražská ("El Districte Petit de Praga"), un dels districtes més antics i de major representació històrica a Praga.

Marcel Proust: Important escriptor francès. La seva obra més coneguda és *A la recerca del temps perdut*.

María Kodama es una escriptora, traductora i professora de literatura argentina.

Oracle de Delfos: Fou un santuari dedicat a la serp Pitó (*Pytho*) prop de la ciutat de Delfos (*Delphi*), on es consultava la divinitat sobre temes diversos, gaudint les seves respostes i prediccions de gran reputació.

Pàrtenó: Temple consagrat a la deessa grega Atena Pàrtenos a qui el poble d'Atenes considera la seva protectora. Monument més antic dels ubicats a l'Acròpoli d'Atenes

Pernod: marca d'anís francès, sent la més antiga del país, pertanyent a l'empresa Pernod, filial del grup també francès Pernod Ricard.

Rembrandt Harmenszoon van Rijn: Fou un pintor i gravador neerlandès, considerat com un dels més grans pintors i gravadors de la història de l'art europeu i el més important de la història holandesa.

Rijksmuseum d'Amsterdam (Museu Estatal): Situat a Amsterdam. Dedicat a l'art, l'artesanía i la història.

Saint-Germain-des-Prés té aquests significats :

- Saint-Germain-des-Prés (Dordonya), municipi francès, al departament de la Dordonya
- Saint-Germain-des-Prés (Loiret), municipi francès, al departament del Loiret
- Saint-Germain-des-Prés (Maine i Loira), municipi francès, al departament de Maine i Loira
- Saint-Germain-des-Prés (París), barri parisenc i antic municipi.
- Saint-Germain-des-Prés (Tarn), municipi francès, al departament del Tarn
- Abadia de Saint-Germain-des-Prés, antiga abadia i avui església del barri del mateix nom a París.
- Saint-Germain-des-Prés Café, nom artístic del músic francès Ludovic Navarre.

Thomas Hardy: Novel·lista i poeta anglès vinculat al Naturalisme.

Traduccions:

- *du bist verrückt*: estàs boig
- *E pagamento em cartô*: I em pagament amb targeta
- *kompliziert*: complicat

ANNEX 4. ENFILALL

Enfilall

ENFILALL

M'hauria estimat més
que la memòria
fos un collaret de perles encofrat.

Havia imaginat
que sempre que volgués
obriria el joier
estiraria

el cap del collaret
i tindria la vida
retinguda a les mans

El fil és nu.

M'hauré de submergir
com un bus inexpert
a la recerca

d'ostres que potser ferment
el ventre estèril.

RECONeixEMENT

Refrego el nas als vidres entelats
De la memòria

per si em trobo amb els ulls d'ahir
contemplant un ahir que un cop fou ara.

Hi ha una tarda de circ i els esmorzars d'estiu
al capvespre la síndria
regalimant promeses
pell roent a la platja

claror enllustrada

hi ha la tristor profunda dels diumenges d'hivern:
la meva mare planxa
el tedi de l'escola,
el futbol a la ràdio,

que vela el plor.

Hi ha restes d'una festa de sant o aniversari
els papers dels regals
despulles escampades
que vessen solitud.

Es fon la màgia

hi ha una nena astorada davant un foc de llenya.
La darrera joguina
s'hi cargola entre flames.
Hi ha una nena que em mira

amb ulls de vella.

A FET I AMAGAR

Sota la funda del sofà
Arraulida com un cabdell de llana,
espero que em trobin.

El cau és fosc i penso en el ventre
Fèrtil de la terra. Perdo el compte del temps.
Em criden.

La mort deu ser semblant
a aquest joc innocent:

CONNECTORS

mai no vaig ser feliç
de manera que
no enyoro la infantesa
si de cas
la innocència oblidada
en qualsevol paratge
potser a la vora d'un somni
que tot d'una esdevingué indecent
o en el fàstic sobtat
davant l'última nina esbordellada
potser va ser molt abans
de descobrir plaers vetats
al capciró dels dits
tal volta fou després
més aviat diria que amb la llengua
el que compta
és no poder mirar mai més
el món com un espai abastable
al capdavall
escric per ésser absoluta
d'una mentida
que em va fer gran de sobte

DESPERTAR

*Potser no és córrer allò que vull.
Massa por als ulls. Massa infern a l'alba.*

ALEIX CORT

Perquè em llevo amb gust d'ametlla amarga als llavis
em dic que és tabac (sóc optimista),
però empasto saliva de fel de somnis negres.

Els sento, els reconec: són fils d'una estretor lasciva
que ofega les preguntes i s'acoblen amb l'alba,
la meuca experta que simula el gemec.

I per la gola em puja l'esquitxada del semen
dels somnis biliosos i el flux fingit del dia.

ENIGMA

Todo sueño tiene lugar en el vacío.

MARIA ZAMBRANO

Els meus somnis nocturns romanen sempre
al cau de foscor blana que els engendra.
Els bressola el no-res perquè mai suren
en la consciència clara de l'albada.

Els meus somnis nocturns són mort que avança
una altra mort més llarga, inabastable.
Però també anuncien, sense nom,
el temps de vetlla: encara no són vida,
en són només l'origen. I demà
seran records difusos, potser ombres
d'un passat que no fou, que també fou
i resta.

ERRONI

De vegades em sento com les arrels d'un roure:
de les tempestes xuclo el nodriment amable.

D'altres sóc el botó perdut d'una camisa
que mai ningú no es posa.
Una gota de pluja sobre els vidres d'un cotxe
que esborra el gest mecànic i fred del parabrisa.

Un senyal de trànsit en una carretera
on no passen vehicles.
Les restes d'un naufragi, la pedra assedegada,
la copa del verí a la mà equivocada.

INDOLÈNCIA ESTIVAL

La tarda, indecorosa,
acivella la terra
i l'ombra no fa ombra,
fa gust d'argila eixuta.

I l'aire s'ha aturat
un instant
que allargassa
la humil respiració de la natura.

Tot és quietud, tot és la lentitud
del pi que s'espiga,
de l'herba que neix.

Per tal d'assaborir
aquest silenci espès,
m'invento la cridòria
dels grills i les cigales,
de la merla, els coloms,
la garsa i la mostela.

Soroll sense fissures.

EPIROGÈNESI

Em volia convèncer
que l'amor era el centre de la terra.

En vaig sentir el sacseig:

el sòl se m'esfondrava,
les clivelles s'obrien
com els talls d'una síndria.

Després, un desencís
lent, una mala digestió
amb espasmes i vòmits.

I un son voluptuós
de què em vaig despertar
amb gust de fang als llavis.

Res no havia canviat,
ni tan sols una esquerda
a la mirada. Només un buit dejú,
com si al món li faltés alguna cosa

FUNAMBULISME

També és difícil caminar
camps a través
sense cap guia.

M'instal·lo en la fràgil

provisionalitat

del somni i arrossego,
a manca de contractes

permanents

amb una vida blana

i ordenada,

el bagatge feixuc de la memòria:

esquinços de records

que ja groguegen,

retalls d'història,

a voltes mal contades

i una tirallonga de retrets.

El desig de ser lliure

i l'esperança

degotegen

rere les meves passes.

VIDA

Et recorre un dolor discretament punyent
al llarg de les artèries.

No és neguit, no és frisança
ni tan sols un pensament sobtat,
filosòficament feble,
sobre el temps que passa.

No és fruit de reflexió, ni por, ni melangia.
No ve d'un desencís –amb els anys has après,
amb lucidesa trista, a preveure paranyes-.

El teu dolor prové de causes més prosaiques:
de l'excés de tabac, de l'excés d'alcohol,
de la manca de son, d'arribar tard tothora
i córrer sense nord, sense fre, sense mestres.

De pernoctar als extrems de la matèria viva,
enverinat de fàstic.

BONES MANERES

Volia estirar el temps com un xiclet
i fer-ne figuretes de maduixa.

Jugar-hi amb les mans
són porcades, digueren.

Assajo fer-ne un globus i em peta al nas.

FUMIGACIÓ

*I no arriba la mort
ni si l'hem demanada.*

JOAN SALVAT PAPASSEIT

Escanejo els instants del gaudis
fugissers
com una memòria de reserva
la monotonia alambicada (contradicció)
per un mecanisme perfecte
socialment construït
legalment instaurat

degota

del quefer quotidià
un glop de ginebra que
fogueja les factures impagades
el carnet de l'atur
l'artrosi i les clivelles
del sostre de la cambra dels nens

escanejo i no en tinc prou
per això em faig un porro
amb un títol universitari
i esnifo la foto

rància

de la primera comunió:
que bé que no és una grua
el meu fum

sinó el teu somriure
que plana
com el del gat de l'Àlicia
no m'importa el teu cos
ni el que dius
no m'importa que t'esvaeixis
en una nit sense tornada

el teu somni atrapa
el moscam de records
que mai no suren

der Wahnsinn, welch schönes Wort
deies

no és un prat de fulles flonges
on aterro

però jec i m'adormo
sobre un turó d'andròmines

CANÇÓ POPULAR

Quan descobriràs que no ets més que femta
o una escofinada del vell univers?
Quan t'adonaràs que no poseeixes
més que la ventura d'un president incert?
No ets altra cosa que un fet contingent,
el plat d'almoïna d'un indigent.

QUAN

Als que hi sigueu

Si sou a prop
quan la mort se m'acosti,
no serveu un silenci
imposant, a l'espera.
No em ve de gust
Retre-li un homenatge
Circumspecte o servil.
M'estimo més,
si no us traeix encara la memòria,
que em conteu algun conte
a cau d'orella.
De fades, si pot ser.

CUCA DE LLUM

Assaboreixes
l'abraçada d'amor
amb què devores
amb lentitud el mascle.

En el darrer mossec
encara hi trobes
el gust del gaudi
que li has ofert.

MIRALL

Mirada que sotja
esquinçalls del temps
al rostre de vidre.

DEMÀ

Desconec el destí que em reserven els déus,
el perquè del neguit, del tedi o de la por.
No comprenc el llenguatge del sastres,
ni el vol dels ocells, ni albiro,
entre signes hermètics, el demà.

Esfullo dia a dia el llibre dels enigmes:
Quin avenir m'espera de les preguntes?
Quina il·lusió m'aguaita després del desencís?

Llegeixo amb fruïció articles de la ciència:
L'ADN és la clau dels gens que ens donen vida,
la drosòfila ens mostra solucions als problemas
de l'evolució. Potser tot és atzar.

Esbudellem el caos i refem la matèria
desbullada de màgia. Ja no ens calen miracles,

hem cremat els bruixots, els mites i el misteri
de les veus que interroguen amb llengua esmicolada:

Quin aveni m'espera després de les preguntes?
Quina il·lusió m'aguaita després del desencís?

De cua d'ull observo com se me'n van les hores,
silencioses i esquerpes, vers totes les respostes.

SILENCI

Se'm moren les paraules
cada cop que pretenc segellar un somni,
un crit, una cadència, un batec
de capvespre, un breu esclat de llum,
el dol d'una tardor.

Se'm moren, i no puc dir
el nom que té la pluja sense cel,
o el gargot de l'onada
que fa olor de records,
ni el pessic de l'enyor,
ni l'espasme d'un riure.

Avanço pas a pas entre cadàvers
que enterro sense signes perquè ja
són anònims.

I em roman a la boca només
regust de terra abrupta,

la terra que endevina el cementiri
de les paraules mudes.

DE SOBTE

Com sempre, sibil·lina,
amb serpenteig silent,
la serp s'atansa.

D'una glopada engull
la presa que, abaltida
davall per l'avenc.

La por desprèn el suc
que afavoreix la lenta
digestió
del ventre àvid.

RECICLATGE

Escorcollo
per les escombraries
de la consciència
i ja no hi trobo
cap cuc de podridura.
L'asèpsia hi senyoreja.

Ni una mala pela de taronja
ni una fulla d'enciam podrit,
ni un os de costella
perquè el rosegui un gos.

Ni una ampolla de plàstic,
ni un esquinç de diari
o un tub d'antiestamínics.

Ni compreses usades
perquè hi pixin els gats.

Tan polida, tan neta,
la consciència!

Disfressada d'anunci,
la bona consciència
practica un riure estúpid
però de dents blanquíssimes.
L'altra jau al sofà
del psiquiatre,
sepulcre de malsons,

on són classificats,
amb order anonym,
els vòmits pestilent
de borratxeres tristes.

ABANS DE SORTIR DE CASA

Vomito escarbats de closca verda
que s'escampen pel sòl
i veig com corren.

Dels meus narius emanen papallones
que es dispersen pertot
i veig com volen.

Per les orelles treu la trompa fosca
un elefant que esquitxa
renecs maldestres.

Premo les mans,
fins que em clavo les ungles
per fer sang de les llàgrimes.

El mirall em retorna la imatge
de la dona agradosa i assenyada
que mai no podré ser,
però en qui em reconec.

AGÈNESI

El temps et va trobar, que tot ho veu.

SÒFOCLES

La mort que escric no és la mort que m'espanta,
que fa sentir-me un cuc, una babosa,
un àtom de no-res sota un trepig.

La mort que escric
és una vella bruixa esdentegada
esdevinguda fada per la màgia.
del vers.

La mort que vull escriure fa pudor
del cadàver que serem i ja som.
Té la cara estafeta, i al cos
la rigidesa malva,
la penyora
que reclama la terra.

Ocultà, rebutjada, esfereïdora,
ens mira amb ulls de marbre
malgrat el llenç i els plors
amb què assagem d'obviar-la.

La mort que vull escriure no té nom,
potser el so del martell contra la llosa.
L'altra, l'escripta, fins i tot, és bella.

CANÇÓ DE BRESSOL

Llavis pudents, els seus besos de molsa
m'han dut ben lluny, on el sentit no arriba.
Paranys de por quan la foscó etziba
volves de cendra que cap mot no espolsa.

Debades ric davant l'ombra que passa
desafiant la cançó de la vida.
La reconec i sé que em pren la mida
per fer-me'n, de la mort, una cuirassa.

I recomponc la darrera joguina
que vaig comprar a la fira dels pròdigs.
Estrips, rebrecs, torçals d'esqueixos mòdics

encaixen prou per fer sorgir els llavis
del bes de molsa que fila la cantaire
covant paranys de por que escampa l'aire.

ENVELLIR

L'armari se'm fa gran,
el plat, la taula.
Al diari, tants mots...!

El corredor de casa és un carrer llarguíssim,
les parets són façanes
carregades d'objectes
que em semblen incompatibles.
Cada objecte un record.
Records arrengrerats
per esvair el desordre
essencial de les coses.

Em perdo en el llit vast.

Envellir deu ser semblant
a descobrir que el món
és massa ampli.

Baules

ANTÍGONA

Retorna al ventre de la terra eixorca
i s'arrauleix a l'ombra d'una mort
que ha triat amb desdeny per fer més bell
el gest que l'enalteix i foragita.

Núvia indolent, casada amb la llaçada
que bressola el seu cos amb palp impúdic

mentre la ciutat pensa com deuen ser
els somnis d'una verge desguarnida.

Sacrifici rotund, sense innocència,
amb la venjança de la veu que esmola,
més enllà del silenci, una daga
de por que plana eterna sobre el poble.

Resta a les mans, ingràvida, la pols
amb què ha ruixat el cos de Polinices,
i al fons dels ulls, per Etèocles, llàgrimes.

CASSANDRA

Parles, dona,
amb saviesa de segles
i ningú no t'escolta.

ABSÈNCIA

En el moment en què Abraham
alça la daga, Déu s'adorm.
Es fa el silenci.

El crit d'Isaac esquitxa l'aire.
La sang d'Isaac rega la terra
que s'estremeix.

Tot s'ha aturat,
tret d'un udol que plana i fuig
cap a un silenci vast, vastíssim.

Els ulls del vell orat percacem
un bri de llum, potser un senyal
al cel pesant.

Tot és silenci.

MEDEA

Si no tinguessis ulls, estranya,
ningú no et temeria.
Però els fa por de tu, em sembla,
no el dolor o la ira
sinó els paisatges bruns, l'exili
desat a la retina,
morralla viva de l'absència
que pregona el silenci,
absència
fetillera de somnis malastrucs.

COMIAT

*Va arrasar aquelles ciutats i tota la plana
amb els seus habitants i tota la vegetació*

GÈNESI 19, 25

La fona adreça el darrer esguard
a la ciutat damnada.

Sap

que un privilegi l'allibera
de l'afoll, si no mira enrere.

Ha vist davant seu un exili
difús fet de records de cendra.

La reclamen els crits,

les flames

que endevina abraonades.

Tria el comiat que l'arrela
per sempre en el retrobament
dels seus amb la mirada pètria

de la sal.

CARONT

Aquell indret,
escull d'un cel,
destí fidel
envers la mort,
no és el seu port:
no el pot atènyer
el vell barquer.
Cansat de fer
l'etern camí,
cerca la fi.
Perduts els remes,
d'òbol mancat,
 resta aturat
enmig del riu.
Heràcles riu.

CULPA

Un plany d'aigua
s'esmuny d'aquella roca.
És Níobe l'altiva, condemnada
a ser només record adolorit
dels fills, catorze, que va perdre.

PASTERES

La barca
El riu
L'argent
 de sang

I l'Aqueront
la mar,
la terra que us
espera
la terra que heu deixat

PENÈLOPE

Cues amb cura.
Adobes dia a dia
les esquerdes del temps,
amatent, concentrada:
cada set un pedal.
Finalment et presentes
davant el mirall mut
vestida de pallasso.

OFÈLIA

Deixeu-la. No estàs boja.
Simplement,
li agrada d'aspirar
la dolça olor del somni.

ÍTACA

Estiro el fil:
es desenrotlla
la troca quotidiana.
Estiro el fil:
dibuixo estels
sobre el mantell
que va teixint el fat.

Estiro el fil:
al capdavall
la mà palpa el no-res.

Paisatge urbà

NATURA MORTA

Oloro tarongina concentrada
en un pot de vidre, comprada als naturistes,
alliso els llençols tristos
tanco els ulls i endevino
els passatgers d'algun taxi que bada
carrer avall,
el conductor d'un cotxe que deu ser blau,
la parella de l'esportiu que imagino vermell:
han de compensar el tedi de piscines colrades.
Xerrica un camió just al semàfor.

Escric natura morta com a títol.
Els llapis llisca viu sobre els fulls satinats
però la veu agònica s'hi ajeu exànime.

Em veig quasi cadáver,
com una blancaneus
a l'espera d'algú
que impregni el seu alè
en besar les paraules.

RETORN AL METRO

Esgarrapem la gola fosca de la terra,
com lava que s'escola,

com or negre que corre
per laberints monòtons.

“Propera parada...”, diu la veu.

Intento somniar
com solia fer abans,
quan la vida incendiava malsons esparracats.
Intento recordar,
descobrir una mirada,
inventar-me una història,
endinsar-me en un llibre.

Les imatges s’amaguen
i no sé on arraulir-me
enmig de tants ulls orbs
que perboquen esplín,
cossos encarcerats

amb cansament als llavis;
quan temps fa que no besen?

Un grup d’adolescents
esvaloten amb riures:
una vella somniosa
ha dibuixat un dubte.

“Propera parada...” diu la veu.
Potser és això la vida.

A fora, la foscor
a corre-cuita passa i
simulacres de llum
esquitxen els reflexos
on cerco retrobar-me.

Els vidres em retornen
uns ulls esbatanats
i una ganyota als llavis,
esquerpa i indefinida
com el riure d’un faune.

PRUNERA BORDA

No tens altre objectiu
que acolorir la terra:
el sutge, contra l'ombra
i contra el sol la sang;
contra l'hivern, el malva,
contra el temps, el solatge
de fulles que s'entesten
a romandre habitades
pels ulls que albiren verds
de primaveres noves
que potser no vindran.

RAVAL

A voltes bec el silenci inclement
de carrers sinuosos on els fils de la llum
projecten les siluetes d'ocells de vida esquerpa.

La nit embetunada de prostitutes velles
o la magror botida d'una verge
es marceixen a recer d'un fanal.

A voltes bec l'espai de l'abandó
on flirtegen, anònims, els captaires de versos
sense llunes, sense brillants metàfores,

tret de l'obagor vasta
d'un pou fondo que neix
sobre l'asfalt roent

malgrat l'hivern, el fred,
malgrat la pluja inhòspita.

S'arrossega la vida, a contracor,
ran de les voravies, a l'abric
de desferres que mormolen
poemes arraulits
al quitrà de la mort.

MATAR LA PRIMAVERA

Si jo ara, amb un revòlver,
disparés un tret a l'aire,
els plàtans s'espolsarien
els moixons.

Hi hauria un voloteig
inquietant i sinistre:
taques fosques escampades
cel enllà.

Després, un silenci pesant
enviaria els carreres.
I tot s'aturaria.

Aleshores,
els rebels del pas del temps
podríem commemorar
la fi d'un renaixement
que ens martelleja el record
persistent
de rerefons d'una mort
que ens desvetlla.

DRY MARTINI

Bec un glop de gin tònic
i et mossego el somriure
que esgarra la nit
i en deixa esquerdes blanques.

HOSPITAL

També convé que passegem
pel soterrani de la vida,
on serpentegen i s'adormen
els revolts negres de la mort.

I convé veure més enllà
de les albaides quotidianes
o del present que ens enlluerna
i ens atueix amb ídols fats.

Cal que plorem, adolorits,
el bram d'una mar de tardor
a la finestra de la cambra
on agonitza un nen.

O els ulls esbatanats, espasmes de fretura
de la vella que somica
i res no entén de mars
ni del temps que passa de puntetes,
el temps que de vegades s'atura
en una porta, entela una mirada
i enrigideix un cos.

També convé que ens adonem
que hi ha un llit buit, a l'espera
d'un altre cos i un altre,
i un altre
que potser serà el nostre.

APOCALIPSI

Posarem marcapassos al sol,
sondes a les estrelles,
i un gota a gota als núvols.

Vetllarem el repòs de la lluna
i encendrem tots els llums de totes les ciutats
perquè la vida continuï.

Omplirem de música el silenci
del sastres morts, dansarem
al voltant de les cendres

de pobles arrasats. Com si no passés res.
Soterrarem cadàvers i a casa cosa
hi donarem un nom nou.

Ens mirarem als còdols
dels estanys assecats
com si ens reconeguéssim.

Direm vida a la mort
i ja no tindrem por.

DESTERRAMENT

Per posar fi al garbuix de miratges
amb què ens forní un déu foll i xaruc,
un déu pervers invent el malastruc
art de la paraula, cau de les imatges

que viuen a redòs del pensament:
paraules que són vida, que són mort,
paraules que encomanen la dissort,
paraules que són cant o són lament.

Hem construït un món al nostre abast
de mentides que planen com gavines
sobre un terrat de dubtes; bambolines

que a voltes ens fan creure en paradisos.
Tramoistes dels mots, conjuren l'encanteri:
“que el silenci ens retorni, de la vida, el misteri”

TRAINSPOTTING

L'agulla travessa la pell
com un raig de sol blau
a la nit d'ombres roses.

Els miratges s'esborren,
només resta la vida
que repta per les venes

i en fa una teranyina
de verí dolç que atrapa
l'avorriment de viure,
el compromís de viure
la ventura de morir
com les flors en un gerro,
les mentides del temps
que no fuig, que s'arrapa
als replecs de la pell.

L'agulla és un antídoto
contra els ídols i els monstres
desnonats.

Una gota de sang
s'estremeix sobre el glaç
en una ciutat sense estacions.

Nous déus assaboreixen
els guanys del nou mil·lenni.

POESIA

La vida, a la ciutat,
però
una vida muda.

Les paraules del somni,
mar enllà.

Pell de mar

Lloc és no ferm on mon desig reposa:
desemparar ma esperança no.m gosa.

AUSIÀS MARCH

A VISTA D'OCELL

La pell de la mar plana
com una pela blava de taronja
té alguna piga blanca.

RAN DE MAR

El meu poble fa olor d'escata de sorel,
té color de mel vella o d'avellana tendra,
i de la mar rep sempre la besada de plata.
El meu poble és encara la dona que estén la roba
i s'aconsola amb cants i rondina i feineja
com una vella esquerpa, però amb cor de bolero.

He vist els darrers carros, els primers automòbils:
he vist com esborraven els conreus vora el riu.
Vora el riu creix ciment que s'alça contra els núvols,
engoleix els capvespres i encén fanals altius.
Bravateja el meu poble amb un vestit balder
de cosmopolitisme. És tan senzill ser ric
i modern si s'escau! Només cal renunciar
a la matèria pròpia, vendre el ritme del cor
per un grapat de pressa que guiarà inclement

un rellotge de marca. Tanmateix, el meu poble
té el tacte avellutat de pols de llibres vells
i l'enyor d'un passat que de cop s'alça i crida
contra les veus que menen a un mimètic futur.

I jo, que he renunciat al vell provincianisme
fugint cap al més nou miratge del present,
em quedo amb el vespre d'una tardor plorosa
i amb el so de campanes que acompanya silent
els carrers empedrats on el temps es detura.

Em quedo amb l'argila de les velles façanes,
préssec assaonat, memòria engalanada
que se'n riu dels nous temps, perquè miola un gat,
perquè la pluja torna i els coloms s'aixopluguen
la recer d'unes passes que pertorben debades
la marxa cadenciosa d'instantis inabastables.

Perquè el temps es detura, a voltes, al meu poble.

SALA D'ESPERA

Tanques els ulls;
sents un bramul,
les ones dansen,
bavegen folles,
llepen frenètiques
la sorra bruna.

Tens a l'abast
els revolts foscos
de la mar fera.

Encara no
obris els ulls
que el bram s'eixampla
cap a la volta
de núvols negres.

Deu ser d'argent
la mar i el cel,
d'un argent vell
com l'encanteri
de contes àvols.
Com de record
vora un camí
perdut per sempre.

Xerriquen veus
d'ànima absent:
Endormiscat
obres els ulls.
Tens l'avió
a punt per 'nar-te'n:
sala d'espera.

M'ACONSOLA LA MAR

la mar que engorja el cel rogenic,
la mar de plata que s'estimba
per l'esvoranc de boira nua
i esdevé nit per retornar
més blanca que l'albada.

SUCCESSIÓ

I retorna l'hivern
Estic trista, però
somric al mar esquiu
missatger d'averanys
que ignora solituds

i desconeix el gaudi
de la fredor de l'aigua
sota els peus de la platja
deserta; que tan sols

repeteix, negligent,
com una lletania,
el bramul que coregen
els replecs de les ones.

El sol esquitxoteja
espurnes de magenta
que s'enfilen pels ulls,
pels penyals, com orades.

Retorna l'hivern, i
ric perquè les onades
bavegen delirants

ALBA

El sol esquinça els núvols
i la mar és més clara
que el cel d'acer i plom.

El sol, amb la mà de plata,
apaivaga la fúria
de l'aigua que dibuixa
esculls sobre la sorra.

I ja s'adorm la mar,
i l'oreig la bressola
amb cants folls de sirenes.

I ja s'adorm la mar,
que respira indolent
que gairebé ni és mou.

VESPRE

La mar de perla grisa,
el cel de plata

i el poble

penjat enlaire com un insecte
dorment

en una teranyina.

Trepitjo el repòs clamorós
de les ones que besen la sorra
o la llepen, no ho sé,
però l'empremta bruna hi resta.

Les meves petjades

no hi són, el passat les esborra;
les que he de fer

desapareixen

pas a pas, tot avançant-se al temps.

Tant se val,

ja m'està bé

que sigui així, que només quedi
l'instant del grau dels meus peus nus
o la mirada que s'infesta
de gust de llàgrimes de lluna.

CAPVESPRE D'HIVERN

Com un infant, al cel, arran de terra,
se li encenen les galtes.

La mar s'obre, turquesa,
sota les brases d'or.

Hi ha el dolor,
però alena la bellesa punyent
que ens masturba els sentits
i fa sentir-nos déus
que els déus ja són morts,
quan moren els amics,

quan dia a dia mor
el món que construïem.

Hi ha la por,
però roman l'empremta
de la contemplació
d'albades imperdibles,
de nits blanques
sobre la lluna negra.
Tot es fon amb la màgia
d'un capvespre d'hivern.

I ja no hi som:
no hi ha més univers
que el miratge de llum en la mirada.

FAR

Em trobaràs
amb la carn esguerrada
pels ullals del temps
i cor sense arestes.

Mastegaré paraules,
hauré empassat preguntes
de resposta inconnexa.

Em trobaràs
en qualsevol escull
albirant l'horitzó
amb ulls de pell de mar.

MAROR

La vella que vetlla la rella,
la bruixa que ruixa amb verí la rima,
amb pressa s'adreça vers un ram de mar:
estelles de vidre a la deriva.

La diva que lleva la vida
pretén trobar un rebot
de silenci estel·lar
robat al cel: un pom de núvols rossos
escanyats pel capvespre.
Mira el raïm, que torna la tardor.
S'adorm i mor
amb sabor de brossa als llavis,
com qui resa al no-res.

FEBRE

Calfreds nocturns al bell mig de l'estiu

*Ara la lluna entre els núvols
mostra la seva cara immòbil
massa blanca.*

*I no en queda res
sinó aquest espant
que no em deixa*

MONTSERRAT ABELLÓ

Que n'és, de bella, la ciutat en flames:
la part alta, rogenca com la lluna
inversemblant
d'aquella nit de juliol-¿la recordes?-,
s'enderroca talment un gran cercle vermell,
ara verd,
ara malva,
de focs artificials.

Pujo cap a la mar, amb altres desnonats
del temps: som somni.
No sabem què salvar.

Hi ha gent que s'ha buscar, provident,
un refugi. I nosaltres, els pàries?
Correm cap a la mar,
rates espaordides, trepitgem les esquerdes,
esquivem les espurnes i no ens preguntem res.

Cap a la mar vermella com la lluna
d'aquella nit de juliol; no era una quimera,
era que s'avançava la ventura sinistra
del nostre món que acaba.

Un dic ens barra el pas; no podem arribar-hi.
L'aigua riu, enfollida i negra com la suor
que em provoca fredor de l'estiu.
Què fem els esgarriats en la nit de llum tèrbola?

No havíem previst res, no vam saber advertir
que el desencís és més dolç que la desesperança:
allò que vam creure que podria ser
s'esllavissa
i ja no és més que cendra
de projectes absurds.

Haurem de contemplar que tot està perdut?

M'abrasa el fred d'estiu i em fon el foc
que no anihila tot: memòria,
poesia, història marginal, vida nua.

Ric estúpidament. Ni la mar pot salvar-nos,
a nosaltres, els perdedors de somnis

ANNEX 5. NÒMADA

La fugida d'Hèstia

*There is a place the fear must go.
There is a place the choice must go.
There is a place the loss must go.*

ALICE WALKER

*(Hi ha un lloc on la por cal que vagi.
Hi ha un lloc on el que s'escull cal que vagi.
Hi ha un lloc on la les pèrdues cal que vagin.*

Traducció de MONTSERRAT ABELLÓ)

A L'ILLA

El sol, la síndria, l'aigua de la pluja,
les tardes escortades per lladrucs,
el moviment incessant dels insectes,
l'abaltiment dels dies que s'escolen
lentament, com un somni, inútilment,
la lletania d'hores uniformes,
la badallera de la llum que es cola
per la paret més fosca de la casa,

els noms comuns, els tòpics sense lloc,
el tu i el jo, el trànsit de pronoms,
i jo que no vull, i tu que no vols,
i la tardor que ens pesa abans de néixer,
com si fóssim parteres d'un nadó
que ens ha de fer cesquera vora el mar.

CRIDA

No és la mar,
ni tampoc la carícia,
grossera de la sorra, el que m'empeny.
Són els somnis, que em criden i em recorden
el deure de l'aposta que he perdut
jugant a viure.

No és la mar,
sinó el present que aguaita
amb ulls d'onada abrupta
un rebrec de desig de llibertat
que guardo a la butxaca.

A la frontera
del son i de la vetlla,
albeja l'impossible: una llum
agermana paradisos perduts,
encara naufrags.

PARANY

Resseguiré els carrerons inundats
a la recerca del sospir més trist,
més mut, més tenebrós de l'aigua.

Empaitaré les ombres fugisseres
sorpresa en una góndola de boira
per trobar-te. Et reconeixeré

sota la capa negra al vol confós
entre els fantasmes de la tardor malva.
I no et trauré la màscara però sé
que seràs tu, que saps que seré jo
la presa que se't lliura al capdavall
del vespre.

CIUTAT FERIDA

A la ciutat de la cambra del silenci,
m'hi enduré la mar
i la llum que s'inclina
sobre les ones roses
perquè hi floreixi, enmig,
un gira-sol de pluja.

TRIA

Posem que fos al capvespre
d'un hivern. Posem que el cel
fos lila, gargotejat
de palla.

L'asfalt
d'una carretera sòpida
em faria encuriosir
amunt, enrere, enfora.

Com una burgesa grassa,
la lluna escorcollaria
l'indret precís on el sol
fa la posta: brases roses.

La bellesa és tangible.

I em beuria la llum
que em semblaria vidrenca

quan els fars s'estavellessin
contra un buit groc de cadmi.

FAST FOOD: CIUTAT PLATJA D'HIVERN

Et diré la ciutat sense esquerdes,
llisa com una fruita de plàstic.

Et diré la platja sota els faigs
que habiten les voreres: carrers
rierols, suc de taronja químic.

La ciutat tetrabric
per fer-te suportable la vida
que et transita pels poemes.

Et diré la bellesa de l'art,
l'enganyifa que et salva
del silenci dels déus. Et diré.

ORACLE

Sense contorns, la nit
esborra espai i temps.

Em disperso entre el núvol
que temptejo. Proclamo
llibertat
en la ceguesa clara.

Camino entre la boira.

PARTIDA

Exposa el riure al llamp.

Riu, torrentera, creix, inunda't
contra tota tempesta.

TENDRESA

Desarmada, rendida,
em capbusso en el món,
no com qui conquereix, sinó abandonada
a qualsevol assalt. Sense carcassa.

Desarmada, rendida,
deixaré que els paisatges
em travessin la gola. Seré veu
per on s'enfilen vides fragmentades.

Desarmada, rendida a l'imprevist.
Niant a la intempèrie.

La nòmada

*¿Dónde estuve si es que estuve?
¿Qué reales fronteras atravesé?
Me pregunto si es verdadera la ausencia.
Si partir o llegar es un enganyo.
O si es que el viejo Calderón acertó
y la vida es nada más este soñar,
este creer que uno llega volando
a donde va*

GIOCONDA BELLI

DUANA

Contraban d'estacions,
a la frontera dels fulls
del calendari.

TRANSEÜNT

Passejo per ciutats sense nom propi,
viatge per carrers empastifats
de tedi. M'arrossego per andanes
d'estacions sense rètol. Sojorno
cossos de desconeguts i me'n vaig
abans que la recança m'enceti la pell.
L'aspror del nomadisme és molt més dolça
que l'onerós bagatge d'una pàtria.
La brúixola és un lloc on es pot viure.

TERRAMPER

Brostejo la riba i la pedra,
corrent amunt, contra el verdet
del cor, contra els besos de boira.
Sense memòria, inscric
l'avui en les paraules. Frego
el silenci, el temps latent
que envolta la parla i demarca
la creació del món.
Remunto el camí de les tosques.

MICROCOSMOS

Així, ajaguts a terra,
la inclemència de març
sembla més dolça. Frego
l'herba fresca del migdia
indolentment, com l'aire, com el sol.
Una abella fluctua
al voltant d'una pedra

solcada d'arrels. El vol vibrant,
vertiginós, tràgicament superflu,
endreça el desconcert del món.

El meu món és petit,
abasta la frontera del teu cos
i del meu; un calfred a la pell
que té forma del riure
infantil de les fulles.

Frego l'herba fresca del migdia,
i veig com te m'acostes
amb la delicadesa dels insectes.

CLAROBSCUR

No sota un blau esplèndid
com els ulls de la mar,
ni sota el sol que crema
escombralls de memòria.

He vist el Partenó
embolcallat de grisos:
era la neu insòlita d'abril,
flocs blancs en la penombra;

una neu anacrònica
tan fràgil com el paper,
tan subtil com la línia
que segueix la mirada
d'aquella cariàtide
empresonada a Londres.
He vist la neu d'abril,
però crec que era hivern.

Només és que l'exili
arriba als calendaris
i el temps es desconcerta
i neva en primavera.

I he pogut sentir com
els déus, deposats, reien.

UN NOM SONOR

Abril sorollós, ferotge
com un vell déu desfermat.

Fuets de sol i de pluja
enceten la pell sensible
de l'hivern. Però és abril
i les parelles passegen
l'amor contra el fred, un mur
feble com una cuirassa
feta amb fil de teranyina.

A la bellesa ferida
li escau aquest mes de nom
festiu i alenada abrupta.

Mossego la llum i sento
dolor als llavis i un pes
al pit semblant a l'asfíxia
com quan rius o com quan plores.

Deuen ser els braços ferrenys
de la primavera que
m'abraça. És l'abril, que
porta alguna nit de pluja
rere els vidres. O un matí
en què el sol se m'estintola
contra els ulls, quan els ulls són
unes mans que van desfent
la nit. I el somni. Aquest
abril meu, una fal·làcia
patètica, recurrent,
que té forma de poema.

EMPADRONAMENT

Que t'adormis als meus braços
algun cop
mai no voldrà dir que hi tinguis
una llar.

Una llar

no és el carrer on nia,
de tant en tant, l'oriol.
Ni la boca on se m'instal·la
el somriure quan passejo
per un plany
com un gat per les baranes.

Em descordo la nuesa
mentre els teus ulls, bambolines
de fireta, matussegen
l'amor: naufraguem en llàgrimes
de comèdia...

Per un plor

brillantment aconseguit,
no hi tindràs, en mi, una casa.

Sóc la veu enrogallada
d'un tango o una balada
d'envelat

ocell de pas: plego veles
amb la ressaca dels besos.
O dels versos.

Que jo m'adormi als teus braços
algun cop
mai no voldrà dir que em siguis
una llar.

Posa'm al teu cens, millor,
com transeünt.

TATUIC

La ciutat capgirada als tolls d'aigua de pluja
sembla un mirall: senàçaf, sedànoclab. Tot lluny
contra la nit, estrelles com fanals d'unes barques
que llisquen per la rada. Tot remor com de mar
adormida. Voldria capbussar-m'hi, abraçar
l'aigua amiga, dissoldre'm, ser la bombolla d'aire
que pobla un trajecte silenciós. Tot baf,
tot lleugeresa

com un somni sense somnis.

M'hi veig mirant amunt, que miro avall, que sóc
cos d'aigua, peix i ocell, sirena urbana,
i sento aquesta felicitat pertorbada
que només tenen les persones tristes.

IL·LUSIÓ

Aixeco el vol, i tu
em creus al cau.

¿Recordes el joc òptic
de l'ocell i la gàbia?

RIJKSMUSEUM

La taula preparada per al pinzell barroc,
el plec artificios del tapet
el plat com un ampit, la pela de llimona,
el vas verd de Rembrandt.

Davant de la pintura era com si resessis,
abstret en la immanència del temps.

-Natura morta- vas somriure-. Morta.
Hi ha coses que claudiquen en mirar-les.

També claudico ara
amb una esgarrifança a l'epidermis,
en veure't retornar de la mirada
aquella, al cap dels anys, quan la rutina
ha allargassat l'instant

que ens instal·la en la buida
sonsònia de les hores i els dies,
que ens posa el plat a taula,
el calendari a taula,

que ens fa natura morta
molt abans de conèixe'ns.

WHERE IS THE...?

Passeges per la meva geografia
com si et fos pàtria: en recorres
els tombants i les cruïlles, passatges
i avingudes, la pedra dels carrers,
els embornals de somnis.

Em mostres, com un guia, les ciutats
que componc. Sóc estrangera al mirall
dels teus ulls. No m'hi reconec, ni et sé
la parla que em descriu i que em sogueja.

No entenc per què m'estimes si et traeixo
amb miratges. Sóc terra de ningú.

MAR MIRATGE

¿Per quina portalada de l'Alfama
deu haver entrat l'udol que ha pres volada
en trencar-se a la boca com un cercle
de fum?

¿Qui pot caçar la veu que s'enturona
i planeja els esculls, els dies, les boies
d'un riu que ja és la mar o n'és miratge?

Per carrers estripats, passa el lament
del viatger que enyora platges naufragues
en oceans anònims. La saudade

del món, regust de l'impossible, canta
com la sirena d'un vaixell fantasma.

Perquè es deplora perdre el que no es té,
perquè la terra d'on s'estranya és sempre
la que no s'ha deixat. Perquè és a tu

a qui s'adrecen tots els fados

TAFANEIG

Sèiem en un cafè de Saint-Germain-
des-Prés i tu deies alguna cosa així com *desolé*.

Però Maria Kodama, acompanyada
d'un jove morè, parlava amb gent mundana
de guanys editorials.

Aletejaves mans, com si
espantessis mots. Beviem
glopades de Pernod, destrobant-nos.

Jo encara duia als ulls la ceguesa
de Borges quan tu i jo ens vam besar,
de tornada, en la foscor del taxi.

Va ser un adéu somort, com si fos
el d'uns altres-potser perquè no el creïem
Ninguno de los dos engaña al otro, pero los dos mentimos.

Sóc la vídua pobra dels teus versos.

TU, LA MAR

La tempesta d'agost
m'ha dut fins a la platja
i ara sóc boca avall:

una petxina blanca
damunt la sorra blava
incandescent.

Record viu de la mar,
que respira abaltida.

PASSATGERS

*But I kept my seat in my searcho for a plea,
And the wheels moved on. O could it but be
That I had alighted there!*

THOMAS HARDY, *Fainheart in a rail train*

Thomas Hardy no va baixar del tren
per conèixer la noia de l'andana.

Tampoc ho va fer Proust, en veure la pagesa
que feinejava al prat. La creia fugissera
i la feia memòria retrobada,
un esquitx a la finestra del trajecte.

Joan Salvat va saltar del tramvia
sense saber-li els ulls, a la jove lectora.

¿Quina llei fa afluir moviment i aturada
cap a una imatge miratge, en una dona pregunta
que és el centre del cercle del secret?

Continuo el camí perquè des d'on tu siguis
puguis veure'm: sóc la dona amb qui et creues
a cada cantonada,

a l'entrada del metro, al tren, en un semàfor;
el pretext que et descansa la mirada.

Però posa'm un nom, no em deixis, tu, també,
present en una incògnita.

EMPREMTA

Quan em passegen altres cossos,
els replecs dels llençols escriuen
el teu nom vora l'espona.

Inútilment escanyo el teu record
mentre un altre esclata motius
per estimar-lo, inútilment.

Els mobles, els objectes, et coneixen.

FIBLADA

La tarda esbiaixa.

maracujà,
sal de naufragi.

La sorra nua. Barques
de veles negres

Les teves mans,
polpa amb sabor de mar,

estampaven la costa.

Febre en la teva pell, mirada d'ombra
sota el teu front de sutge.

abandonat al pou de la teva veu fosca.

El meu cos desnonat

El meu cos blanc
com la ceguesa.

convocats per la dansa creixent i decreixent
vora les ones.

Tots els teus déus empresonats en tu:
aigua de coco, cant de revolta, trets de tam-tam.

Vudú de llum, el que em devies fer,
que en tot gra de magrana veig pondre-s'hi
el teu sol. Una tardor i una altra

NOMADÀRIES

Em vas dir que tu també
eres nòmada. Ignores
que un nòmada no és un lladre
de paisatges, un turista.

Un nòmada pot morir,
discretament,
en una cantonada de qualsevol ciutat
con una criatura
sense sostre.
I ningú no el reclama.

II

Totes les solituds se m'entaforen
i totes les ciutats se te m'assemblen.

III

No habites el meu cos;
n'ets un turista.

IV

Els locutoris de les grans ciutats
són una terra fèrtil de nostàlgies.

Constato la distància que m'allunya de tu,
mentre et dic que t'enyoro, que aviat ens veurem.
Tan pròxima, la veu que es fa paraula
de versos que no escric, que no escriuré.

Els locutoris de les grans ciutats
són una teranyina de miratges.

V

Els somnis queden fora de les cambres d'hotel,
transiten la distància de la casa oblidada
a la porta blindada d'un llit buit.

VI

Ports de ningú
m'allotjaran el fred
quan el foc que em manté
sigui un record.

Mai no sabreu
on és la meva tomba.

VII

T'espero a la via morta
del meu vell Scalextric.

VIII

...al capdavall els versos
són finestres que un dia
ens van falsejar el món.

IX

He omplert la meua vida de prefixos:
transporto, desestimo, recomenço,
entreveig, reconec, retinc, confonc,
perdono, deshabito.

LOCUS AMOENUS

Ara que estic cansada
de voltar arrossegant
tots els models verbals,
escullo un cau amable:

el vell *locus amoenus*
d'una tarda d'hivern
que s'allargassa. Em quedo.
en el groc de la fulla
de beç d'una bardissa.

Sóc un rèptil malmès
pel pas del fred. Per això
em planto al present càlid
on no cal cap record.

TANGO PER A L'ABSÈNCIA

L'albatros vola i dorm sobre un vòmit de mar;
onada, escull de gel, vent que fereix els ulls, bramul
isolador. L'albatros vola i dorm. Tot és indiferència
en aquesta harmonia perfecta del cosmos.

Un glaçó de veu se m'esquerda als llavis
i sagno per la pregunta que m'has dut cap a tu:
Estimar és un verb intransitiu?

He anat seguint el rastre que has deixat
com una gossa a la cerca de l'amo.
Assedegada, bruta, amb la carn esquinçada,
arribo a la glacera. Una eternitat blanca,
blanca amb un punt de blau, com les parets del somni.
Com pot ser tan dolorosa, la bellesa?

No sóc una metàfora, sóc un dolor hiperbòlic
que udola llargament

mentre l'albatros vola i dorm; que dessagna
per dins, enverinada de glopades de respostes.
Absent com un déu, només em deixes
l'eco de les paraules-vidre que mastego.

EN DOS ACTES

M'hi esperava un somriure i la calidesa d'una veu
-Du bist verrückt...-prop dels oms i els pollancre.

La tardor coure a la casa de l'Alte Weinstage.
La bossa a mig desfer.

La música dansava a la llum de la tarda
-l'Havanera de *Carmen* en un francès duríssim.

A fora, una vella escombrava fulles mortes
i ell em deia, en el punt més blau dels ulls,
tot l'enyor de les terres lluminoses:
kompliziert, el viure.

No hi ha res que m'hi esperi. Envio *e-mails*
com notes dins ampolles al mar on dic l'hora i el dia.
No m'ha deixat correu, l'amic, sobre la llosa.

ATZAR

M'he trobat el retorn del carrer on vaig créixer.
El sol escalfa ombres sobre l'asfalt vastíssim.

Rere un balcó, un vell segueix el vol
dels fulls d'un diari: les ales del pregó.

Passa un cotxe: un forat al silenci basardós del migdia.

Una bossa de plàstic rodola entre les fulles
seques de setembre i xoca contra un arbre.

En un portal, adolescent neòfits
assagen de besar-se. Passa un cotxe i es besen.

Penso en tu, en l'escala vulgar
on vam gravar por i gaudir en murs de desmemòria.
Què teníem? Setze anys?
Aquella barriada immensa era un bloc de ciment
on florien les grues- flors estranyes
per a un amor tan jove. Casa nostra
ara em sembla un catau.

Abans no percebia més enllà
dels teus ulls de mar tempestosa,
però en vaig desertar per altres geografies.

Em ve al cap un haikú en aquest cementiri de records:
trobo el passat
al lloc on vaig deixar-lo.
Res no canvia.

Però potser és que tot canvia,
tret del pòsit que s'incrusta a l'epidermis
com una buanya: una heretat feixuga.

La ciutat sense tu sembla una vella foto esgrogueïda,
com vida recordada, com la vida, que no és un riu
sinó un bassal on surten les ferides.

No saber res de tu et fa esdevenir etern:
sempre tindràs setze anys, i jo envelleixo.

COM UN MIRALL

Ressonen passes en un aparcament
de cotxes solitari.
Les sento tan a prop, que no reconec
que són les meves.

Així mateix, l'instint atàvic
d'una basarda fonda sura dins
els teus ulls quan m'hi veig reflectida.

DISTÀNCIA

Vas morir-te i no em vas convidar.
Amic, això no es fa a una amiga!

¿A on, a qui m'adreço, ara
que no hi ets, per contar-te
que també hi ha bruixes al meu poble,
que avui he vist el color dels teus ulls
en un cendrer, que he pintat amb grafit
tots els carrers, que aquí també fa fred,
que tinc una granota que es diu pedra
-com el record de tu, pedrenc-

i que t'escric, o escric al buit
-una primera veu per a mi sola-,
contra l'oblit de gàrgola mesella

i que em sento més viva,
més lluny de tu que mai?

TANGENT

La llum del sol d'hivern sobre les ones,
em massatja la pell, portal de l'ànima.

Gener generós, que em regala
llenques de soledat damunt la sorra:
cada petjada, una illa.

Gener que defuig la gentada i desplega
tots els colors del fred, totes les veus de l'aigua.

Gener que genera arxipèlags de passos,
naufregis en un món fet a la meva mida.

Gener que em fa genet d'una camí que perfila
la costa tenaç que m'allunya, m'empassa,
em transforma, em dissol,
inexcusablement,

en la tangent
del mar.

LLINDA

Tot tornar és deixar.
Adéu és, de vegades, a reveure.

No em reca el temps que passa
perquè el present s'ancora
en el futur o el somni:
viure és un bumerang.

Les fronteres són pàtria
quan no es tenen més llindes
que l'escorça dels versos.

Ésser aquí o marxar,
tant se val, si m'emporto
miratges plens de lluna
i els planto enmig de la nit
per més negra que sigui,
per més morta que em senti.

L'exili

I l'escalfor que sents és un incendi
la teva llar abandonada en cendres

TXEMA MARTÍNEZ INGLÉS

FORA DE CASA

Fora de casa
la guardiana de les hores
és una animació a recer del present.
El foc que trena el vincle amb el passat
projecta laberints a la memòria.
L'oblit és nòmada.

I ella, la protectora,
la sedentària,
es consumeix en flames
que no escalfen cap llar.
Esdevé temps a la recerca
d'un espai impossible on desar les absències.

MÚSICA AL CARRER

-Per cinc euros! Vint anys de la meva vida per cinc euros.
Qui em compra el temps perdut?

He hostatjat, a la carpa d'un cric,
malabaristes cecs,
trapezistes obesos i domadors de feres
engabiades en cordes de guitarra.

La pluja m'ha rebut la llengua eixuta
i m'ha allotjat la set. He terrejat el fred
amb l'alfabet dels pobres, compartint
els residus, la parla, droga dura dels somnis.

Qui vol haver un silenci de vint anys?

Mai no calla el silenci, vigila, es filtra per l'aixeta,
crida imatges, arramba fulles seques
al marge del deliri. Cap narcòtic m'atura
la immodèstia quan dic

tinc quaranta anys, sóc quaranta tardors
que se m'han mort als llavis.
Música i poesia per cinc euros...

Als carrers de la ciutat de pluja d'ordi,
amb les mans encetades de tant grapejar versos,
algú ven fragments de vida en un CD.

TRAÏCIÓ

Només per un instant, se'm desvetlla del desig
d'una casa on abandonar el cos
perquè pugui envellir sobre un sòl que en conegui
els replècs de la pell. Però són nòmada
i un nòmada no pacta amb el futur.

Com un espectre que tranuïta els carrers,
observo, a les façanes, les finestres vetades
i veig que a dins hi ha vida.
La vida sempre transcorre
en altres punts, mai no pertoca al nòmada.

Una vegada vaig tenir una casa
i sé que encara hi és en algun lloc que ignoro
i que potser m'espera, si és que es pot dir esperança
a existir en algun lloc. Potser és això, una llar:
memòria que retorna, immaculat, el temps empresonat
en les cronologies.

Així és el món dels somnis. Així és la mort.

Així és l'instant en què oblidat que vaig triar,
per comparsa, l'exili a les cambres d'hotel
de les ciutats vertigen on emmarco les hores
que transcriu, que tecler, que se'm tornen desig,
el desig que em traeix i estén un pont volat,
com una palinòdia, entre ports sense fars,
sense mars, sense retorn possible.

DESERT

La ciutat desnonada,
freda com un sepulcre.

Única vianant
de carrers assetjats,
tan sola que sospito
que sóc morta, retorno
a casa, un ventre estèril
perquè la solitud
no pot ser compartida.

Fins i tot els insectes han fugit
del meu deshabitatge...

SOLITUDS DE NÒMADA

Ser nòmada
és perdre's pels carrers d'una ciutat prenyada,
ser qualsevol i una altra, i ser sempre aquella altra
amb qui mai ningú es creua;
és buscar-se en els vidres d'aparadors monòtons,
veure-hi un glop d'alè i no trobar-hi imatge;
voler refer el camí
tot sabent que la casa és el trepig d'un temps
que inflama i degoteja solituds.

Ser nòmada és portar als ulls
un horitzó de somnis
i deixar-lo a les mans del rodamón més trist,
més indefens, més pobre.

CICLE DE L'AIGUA

De tan eixuts, els ulls adopten
la forma artrítica del tedi.

¿En quina mar, en quin cel paren
les llàgrimes que em vaig negar
quan carregava el desconcert
en la mirada?

I no em dol res, només el fons
d'un desencant entatxonat
a les ulleres de presbícia.

SORDESA

El dolor que ja no siguis
és que les coses queden.

Naufrago entre els objectes
que premen sense rèplica
el teu nom elidit
i et retornen les mans,
ara cegues:

el cendrer que cas prendre del bar de Malà Strana,
números de telèfon, presoners de per vida,
a l'agenda del mòbil,
somriures compartits en una foto.

No és la teva mort,
és la teva sordesa irreversible
al present que escampes
on voldria que fossis i no hi ets
el que m'encasta al sempre
sense tu.

RESTES

La maleta esventrada
és un avortament:
una cosa despresada
o arrencada. I estranya.

És tan absurd i trist
refer-ne l'inventari.

Remenar-hi no et retorna el passat,
te l'escup a la cara
desmanyotat, inútil.

FORASTERS

De vegades,
se m'instal·la la tristesa
a la cambra dels hostes.
Se'm passeja com mestressa,
em mestresseja el riure,
fa esclatar la memòria
de les cases transgèniques.

Com un mirall de fira,
multiplica la imatge
de la meva impostura.

Totes les identitats
que he usurpat en són una:
Hèstia-mentida, Hèstia
que cova, com el cucut,
al niu dels altres.

MOLLES DE PA PER AL RETORN

Aquesta casa no és la meva.
Reconec els mobles, les portes,
la catifa, l'olor, però
aquesta cara no és la meva.

Els dits transiten la polsina
que ha recobert temps de viatges.
Tota la pols sóc jo, cendra que s'ha instal·lat
pels llocs que havien estat meus.

O potser és la llum d'algun punt
cardinal que encara porto als ulls,
que tot ho desapareixa, com la mirada
d'aquests que em furguen els armaris,
que em regiren calaixos,
que m'anomenen "mama".

Sec al sofà, m'estiro al llit,
toco els llençols: aquesta casa
no és la meva.

Un cos m'estreny, m'arrapa;
un cos em diu "és casa teva, dona".

I ja no sé si estic tornant
d'un somni o és que un somni em somia.
Sento que, en algun lloc, hi ha una rèplica exacta
de la casa on habito i una altra jo recorre
els objectes amics que li pertanyen.

El món se'm fa bromall. Tota jo m'esvaeixo.
Tinc por que algun ocell
s'hagi menjat les molles del retorn.

KIT MOËT FLOWER ROSÉ

Portava les maletes en un carro,
amunt i avall per l'aeroport, fent temps.
Arrossegava, d'esma, la boira dels viatges;
és una boira que acompanya sempre
les passejades grises, camins sense tornada
d'una habitació doblement despoblada.

Fugia de l'enuig, decandint-se en un món
cada cop més distant. L'infern tenia a voltes
l'olor dels nous productes *duty free*. Lliure
de càrregues, volia que fos el seu retorn.
Promoção por tempo limitado.

L'olimp hipotecat a un somni matusser
que s'oblidà dels noms dels objectes domèstics.
Hèstia destronada, Hèstia desnonada.
E pagamento em cartô. Solitud
continental compartida, partida.

Morir en un aeroport, morir al carrer
o en una cambra d'hospital, què hi fa:
sales d'embarcament cap a un país
on mai no es troba Delfos.

TORNADA

Potser seré un soroll de passes
i trencaré el silenci dels teus somnis.
Seré l'ombra que entreveus a la llinda
de la porta de casa; o una aroma.
Seré el fresc d'un alè prop del clatell
que et sobta quan la nit encén
l'esgarripança de les coses
perdudes. Seré la convulsió
lleugera dels objectes que t'emparen.
Seré un senyal que vindrà del no-res
per dir que no hi ha res per recordar.
Seré un fantasma trist, com una actriu
que torna a l'escenari del fracàs.

TRÀNSIT

Es desfà de mesura i de rima, es fa prosa.
Prosaicament transcorre per la llinda dels versos.
Desverseja, descamina
la ratlla fina de l'estiu.

A L'ILLA

El sol, la síndria, l'aigua de pluja, les tardes escortades
per lladrucs, el moviment incessant dels insectes,
l'abaltiment dels dies que s'escolen lentament, com un
somni, inútilment.